

ВЕЛИКОДНІ ВІЗЕРУНКИ

11 квітня Севастопольський український культурно-інформаційний центр провів фестиваль — виставку робіт народної творчості «Великодні візерунки». Захід організований працівниками культурно-просвітницького відділу центру з метою відродження та збереження українських народних традицій, ознайомлення мешканців Севастополя зі святкуванням Великодня у різних народів, пошуку нових талантів та сприяння розвитку дитячої самодіяльної творчості.

«Ця виставка — для тих, хто шанує культуру й традиції свого народу, захоплюється прекрасним та прагне створювати його власними руками», — сказала директор УКІЦ Тетяна Зеніна, відкриваючи захід. З наступаючим святом Воскресіння Христового учасників та гостей виставки привітав священнослужитель Володимирського собору на Херсонесі протоієрей Стефан.

У заході взяли участь більше 30 творчих студій, об'єднань та товариств міста, а також окремі городяни. Творчі роботи національної та великодньої тематики, виконані різними техніками, а також вироби домашнього вжитку, продемонстрували представники Асоціації національно-культурних товариств Севастополя.

Перед відкриттям виставки, працівники культурно-просвітницького відділу центру ознайомили присутніх з історією і традиціями святкування Великодня в Україні.

Тиждень перед Великоднем проходив у підготовці до свята. Починаючи з понеділка, кожен день мав своє особливе призначення: для прибирання будинку, прасування рушників та святкового одягу, саджання городини, приготування святкових страв, випікання пасок чи, скажімо, розписування крашанок, писанок.

(Продовження на 3-й стор.)

Вперше власні вироби художньої вишивки показала заступник директора УКІЦ Людмила Богатирьова

ЗНАЙ НАШИХ!

АКАДЕМІЧНУ ПРЕМІЮ ІМЕНІ СИМИРЕНКА ВРУЧИЛИ КРИМСЬКОМУ ВЧЕНОМУ

стор. 5

«ПЛАСТУ» — 100 РОКІВ!

ПЛАСТУНИ: ХТО ВОНИ?

стор. 6

УКРАЇНА І СВІТ

УКРАЇНЦІ ПІЗНАЮТЬ ТУРЕЦЬКУ КУЛЬТУРУ

стор. 7

Експозиція німецького національно-культурного товариства

Дизайн-студія «Маяк»

НАЦІОНАЛЬНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

«Крім влади і опозиції в суспільстві має утверджуватися позиція і точка зору вільних людей на те, що відбувається в країні та в світі. Позиція, яка не представляє інтересів політичних партій, не захищає інтереси корпорацій, окремих суспільних груп. Вона не є ПРОТИ когось. Вона — ЗА ціле суспільство.

Вільною може бути людина, яка звільнила своє мислення від омани та ілюзій. Незалежна громадська позиція вільних людей спирається на незалежне і неупереджене мислення. Його сьогодні бракує в нашому суспільстві. «Демократія, ринкова економіка, громадянське суспільство, права людини» — ці терміни, якщо за ними в свідомості людини немає належного змісту, легко перетворюються на політичні гасла та на засоби вишуканої маніпуляції та боротьби з політичними опонентами. Така ситуація потребує не-

винної праці мислячих людей з висвітлення цих понять, аналізу з їх допомогою проблем світової цивілізації та українського суспільства. І на цій основі — широке обговорення і суспільний діалог, ви-

значення напрямків суспільного розвитку і громадянська просвіта».

(З робочих матеріалів до підготовки засад діяльності ініціативної групи «Першого грудня»)

Те, що власкор «Кримської світлиці» стане одним із 76 запрошених на Національний Круглий стіл, було несподіванкою. А втім, і це можна зрозуміти. Такий собі знак поваги до нашої газети, яка в Криму виконує функції своєрідного духовного маяка. Ну що ж, подяка органі-

заторам акції! Бачити одночасно стільки відомих людей, спілкуватися з ними — це велике везіння. Надто усвідомлюючи, що вони перебувають на видноті упродовж двадцяти років, від самого проголошення незалежності України. Тоді були недоступними, а тепер ось... зовсім поруч. Однак нині не час фанфар і славословень — цілком робоча обстановка. Кинулося у вічі: не видно людей, які люблять гучні промови. Самі лише філософи та аналітики. Може, це й краще. Зал приготувався слухати.

Першим узяв слово філософ Мирослав Попович:

— Європейська система цінностей включає глибоку віру в основоположні свободи, які забезпечуються завдяки політичній демократії і додержанню прав людини. Безумовне визнання демократії як єдиної прийнятної політичної структури суспільства є аксіомою, на основі якої тільки і можливі різні полі-

тичні компроміси. Якщо залишитися у межах політичних оцінок, то те, що у нас відбувається, можна вважати розгромом політичної опозиції і наблизненням до однопартійної системи. Як і чвари в керівництві після «помаранчевої» революції, так і згадані судові процеси знижують в суспільстві рівень довіри до державних інституцій та політичних лідерів. А ця обставина штовхає до силових розв'язок, до авторитарної системи. В остаточному підсумку успіх демократизації нашого суспільного ладу буде залежати від економіки. Заходи, що вживаються владою, мають пройти оцінку на економічній та політичній ефективність. Однак самою лише ефективністю не вимірюється успіх реформаторських зусиль. Економічна політика, як і вся діяльність держави, має ще й духовний, моральний вимір.

(Продовження на 4-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудоий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1,
тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

ПРЕЗИДЕНТ ОПРИЛЮДНИВ ДЕКЛАРАЦІЮ ПРО ДОХОДИ І ВИТРАТИ ЗА МИНУЛИЙ РІК

Президент України Віктор Янукович оприлюднив декларацію про майно, доходи і витрати за 2011 рік. Декларація розміщена на офіційному інтернет-представництві Глави держави.

«У 2011 році Президентом України було отримано 757,6 тис. грн. (графа «заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору»). Як проценти за банківським вкладом від фінансових установ Главою держави отримано 155,4 тис. грн.», — йдеться у повідомленні.

Окрім того, минулого року Президент продав майнові права донецькому ТОВ «Друкарня «Новий світ», за що отримав авторську винагороду в сумі 16,4 млн. грн. До бюджету, згідно з декларацією, з цієї суми було сплачено 2,8 млн. грн. податку на доходи фізичних осіб.

Водночас видавництво отримало права на створені у 2005-2010 роках Віктором Януковичем книги «Рік в опозиції. У політиці не буває остаточних перемог і поразок», «...І рік при владі. Від кризи — до економічного зростання», «Здолати шлях», «Як Україні далі жити», а також

на літературні твори, які у майбутньому будуть створені автором.

Згідно з декларацією Президента України, Глави держави належать земельна ділянка площею 1,7688 га у Київській області з розташованим на ній житловим будинком площею 619,6 кв. м, квартира в місті Києві площею 239,4 кв. м і два машиномісця загальною площею 39,9 кв. м.

Витрати на утримання належного Глави держави майна у 2011 році склали 207,5 тис. грн.

У 2011 році Президентом України перераховано 120 тис. грн. благодійної допомоги дитячому будинку «Багатодітна сім'я Михайла Жара». На кінець 2011 року залишок коштів на банківських рахунках Глави держави

становив 14,5 млн. грн.

Президент України володіє цінними паперами на загальну суму 6,8 тис. грн.

Дружина Глави держави у 2011 році отримала 15,9 тис. грн. пенсії і 4,9 тис. грн. процентів за банківським вкладом.

Також у звітному році дружиною отримано 400 тис. грн. доходу від продажу земельної ділянки і будинку у Донецькій області, які за життя належали її матері.

У власності дружини Президента України знаходяться будинок площею 303,8 кв. м і земельна ділянка площею 0,9372 га, які розташовані в Донецькій області. Також дружині належить і використовується автомобіль Honda Odyssey 2009 року випуску.

Витрати на утримання належного їй майна у 2011 році становили 37,5 тис. грн.

На кінець 2011 року сума заощаджень дружини Президента України на банківських рахунках становила 181,9 тис. грн.

ЗА КОРУПЦІЮ ЗАСУДИЛИ 28 КРИМЧАН

З початку поточного року за корупційні діяння покарано 47 осіб, з них 28 засуджено, ще 19 призначено адміністративне покарання, повідомляє прес-служба Прокуратури Криму.

Серед засуджених — 8 представників органів влади та місцевого самоврядування, 3 працівники органів внутрішніх справ, 3 — кримінально-виконавчої служби, 2 — органів податкової служби.

На лаві підсудних опинилися чотири голови місцевих рад: Нижньогірський селищний, Чайкінський, Челяднівський, Штормовський сільські голови.

«Першого викрито у порушеннях при проведенні тендерних процедур, чим завдано збитків на суму понад 30 тис. грн., двоє інших «погоріли» на одержанні хабарів, останній обвинувачується у незаконному розпорядженні земельними ділянками, чим завдано збитків на суму понад 740 тис. грн.», — повідомили у прес-службі.

Загалом за перші три місяці слідчими органів прокуратури розслідувано 26 кримінальних справ про злочини з ознаками корупції.

Корупційними злочинами завдано збитків на суму понад 1,5 млн. грн. З метою їх відшкодування накладено арешт на майно обвинувачених на суму 2,1 млн. грн. і пред'явлено позови до суду на суму понад 780 тис. грн.

«БУДИНОК КЛОУНА» — ДО СЕЗОНУ

Перший в Україні інтерактивний музей «Будинок клоуна» відкривається в Євпаторії до нового курортного сезону. Про це повідомляє Міністерство курортів і туризму АРК, інформує кореспондент УКРІНФОРМУ.

«29 квітня в рамках заходів з відкриття курортного сезону в Євпаторії на базі міжнародного дитячого центру-комплексу «Золотий ключик» відкривається перший в Україні «Будинок клоуна», — йдеться у повідомленні.

Інтер'єр музею буде прикрашений численними фотографіями, на яких підморгують блазні та лицедії, коміки і міми, що лукаво примружують очі, дивляться маски, а на плакатах і циркових афішах широко посміхаються клоуни. На деревах з м'яким різнокольоровим листям ростуть цукерки, смішні коні випливають прямо зі стіни. Історії клоунського костюма присвячена окрема експозиція, яка розкаже про те, який вигляд мало вбрання блазнів при королівському дворі, перші костюми Петрушки; познайомить і з сучасним клоунським вбранням.

Гостям музею дадуть можливість перевтілитися, зробити смішними обличчя і одягнути костюми, а також покататися на моноциклах — циркових велосипедах, відсвяткувати сімейне свято.

Потрапити на інтерактивну екскурсію зможе будь-хто з бажаючих, достатньо лише подзвонити у дзвіночок біля входу, де зустрінє клоун-адміністратор.

СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ МАРАФОНЕЦЬ ЗДІЙСНИВ ВЕЛИКОДНІЙ ЗАПЛІВ

Сеvastопольський плавець-марафонець, рекордмен Книги рекордів України Олег Соф'яник здійснив Великодній заплив у холодній воді Чорного моря на дистанцію 10 км, від мису Херсонес до стародавнього Херсонесу (до Національного заповідника «Херсонес Таврійський»), повідомив організатор запливу, голова громадської організації «Об'єднання підтримки і розвитку молоді і спорту у Севастополі» Олександр Синявський.

Плавця на надувному човні супроводжував президент Севастопольської федерації зимового плавання Валерій Веселов. Спортсмен стартував о 6.00, а до фінішу прийшов об 11.05. «Вітер був попутний південний, дуже сильний. Плавець плив кролем і брасом. Сильно переохолодився. Окрім цього, у районі Стрілецької бухти і Херсонесу довелось відбиватися від нападу чайок і бакланів», — повідомив Олександр Синявський.

У найближчих планах плавця — безпрецедентний заплив через Середземне море від узбережжя Кіпру до Ізраїлю (Святої Землі), додав лідер громадської організації.

<http://crimea.unian.net/ukr>

13 квітня з нагоди 68-ї річниці визволення Сімферополя від німецько-фашистських загарбників відбулися урочисті заходи за участі Постійного Представника Президента України в АР Крим Віктора Плакіді, голови Верховної Ради АРК Володимира Константинова, першого заступника голови Ради міністрів автономії Павла Бурлакова, Сімферопольського міського голови Віктора Агеева, ветеранів Великої Вітчизняної війни, молоді та громадськості.

Присутні поклали квіти до меморіалу «Танк Т-34» у сквері Перемоги і до могили Невідомого солдата у парку ім. Гагаріна, вшанували пам'ять загиблих воїнів.

ПРИКОРДОННИКИ ГОТУЮТЬСЯ ДО «ЄВРО-2012»

Нещодавно на базі Азово-Чорноморського регіонального управління Держприкордонслужби України за участі міністра курортів і туризму АР Крим Олександра Лієва, представників республіканського комітету АР Крим з транспорту і зв'язку, а також Кримської митниці пройшов «круглий стіл» в рамках підготовки до «Євро-2012».

Метою заходу стало проведення зовнішнього аудиту відомчих стандартів прикордонного контролю, аналіз підготовки пунктів пропуску на ділянці відповідальності регіонального управління до туристичного сезону 2012 року, а також пропуску учасників і гостей фінальної частини чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012».

Дискусія була спрямована на вироблення конкрет-

них рекомендацій для поліпшення стану справ щодо здійснення пропуску через держкордон, оптимізацію оформлення пасажирів та транспортних засобів, створення комфортних умов для громадян, що перетинають кордон, а також підвищення рівня культури персоналу.

Начальник Азово-Чорноморського регіонального управління Держприкордонслужби України генерал-майор Анатолій Хортюк розповів про створення на період «Євро-2012» консультативних пунктів у місцях перетину кордону, до складу яких увійдуть фахівці зі знанням іноземних мов, забезпечення всіх прикордонників на пунктах пропуску англо-українськими розмовниками.

У свою чергу міністр курортів і туризму АР Крим Олександр Лієв запропо-

нував безкоштовно розмістити інформацію про порядок перетину держкордону в друкованих виданнях його відомства, які будуть знаходитися безпосередньо в поїздах і літа-

ках міжнародного сполучення в рамках проекту з поліпшення курортного сервісу, що стартував в АРК.

Фіналом зустрічі стало рішення про створення незалежної комісії за участі

туроператорів, журналістів і взаємодіючих органів для перевірки пунктів пропуску та вирішення проблем безпосередньо на місцях.

Олексій МАЗЕПА, майор, спеціальний кореспондент «Народної армії»

«ДОРОГА ДО ХРАМУ»

17 квітня Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда взяв участь в урочистому відкритті виставки творчості кримської художниці, уродженки м. Сімферополя Тетяни Шевченко під назвою «Дорога до храму» в музеї історії міста Сімферополя.

На заході були присутні представники Міністерства культури АРК, художники, ветерани, громадськість. Виставка присвячена Великоднім дням, в експозиції представлені роботи 1998–2010 рр., що ілюструють сюжети, пов'язані з Біблією, весною — як символом пробудження і Воскресіння, вони вражають світлом та неповторною палітрою кольорів.

Віктор Плакіда відзначив, що виставка є символічною подією у Пасхальні світлі дні, коли душа кожного з нас наповнюється світлом любові і гармонії.

Також на заході виступив дитячий фольклорний ансамбль «Радониця». Діти співали духовні пісні, танцювали й запрошували до танцю гостей виставки.

Тетяна Шевченко удостоєна звань «Заслужений художник України», «Заслужений художник АР Крим». Стиль художника — реалізм. Творчість автора охоплює багато жанрів живопису: натюрморт, пейзаж, жанрова композиція, картини духовного змісту. Полотна авторки знаходяться в музеях України, Росії, Ізраїлю, Бельгії, Швейцарії, Японії, Австралії, ФРН та Італії.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

ВЕЛИКОДНІ ВІЗЕРУНКИ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Існувало повір'я, що вода у чистий четвер змиває усі хвороби, а виготовлена того ж дня свічка вбереже оселою від пожежі. Саме ця свічка приносила з церкви до будинку живий Великодній вогонь.

П'ятницю, зазвичай, проживали спокійно, неквапливо, навіть голодно не розмовляли, до вечірньої служби не вживали страв. Субота завершувала приготування до свята.

Експозиція виставки «Великодні візерунки» крім традиційних писанок містила також вишиті ікони, рушники, картини крапельного розпису, мереживо, прикраси з дорогоцінних каменів тощо. У рамках заходу всі бажаючі могли взяти участь у майстер-класах, освоїти будь-яку техніку за уподобанням.

Вперше власні вироби художньої вишивки показала заступник директора УКІЦ Людмила Богатирьова.

— Ви, мабуть, українка, так гарно вишиваєте. Звідки у вас цей хист?

— Не шукайте у мене українських коренів — їх немає. Я — росіянка, проте народилася у Харкові, там вивчала українську мову, знайомилася з народними традиціями. У моїй родині не вишивали, але бабуся дуже гарно шила й моделювала одяг. Цей хист дістався й мені у спадок: моє сьогоднішнє вбрання виготовлене власноруч. А вишивати я почала сама й у досить зрілому віці.

Є речі, що захоплюють нестримно. Якось, гостюючи в друзів у Кам'янці-Подільському, я побачила надзвичайно красиві родинні рушники. Хто був у тому історичному містечку, той знає, який величезний вибір тканин та ниток для вишивання у тамтешніх крамницях: важко втриматися, щоб щось не придбати. А придбавши увесь той скарб, відчуваєш бажання увес-

рити щось неповторне, своє...

Цей візерунок, що ви бачите на вишитому рушнику, чимось мене зачепив. Напевне, він несе у собі якусь глибинну інформацію, співзвучну моїй душі. Як потім я дізналася, саме в ньому закодовані хрести-обереги життя та продовження роду. Рушник я вишила років п'ять тому, до весілля своєї доньки. А коли вона вже готувалася стати матір'ю, я почала вишивати ікону Пресвятої Богородиці «Нев'янучий цвіт».

Цю ікону можна сьогодні побачити майже в кожному українському храмі. Перед нею моляться, щоб зберегти себе в чистоті й праведності, за щасливе заміжжя та щоб родина мала змогу продовжити свій рід. Я закінчила її десь чотири роки тому, коли ми очікували народження онука. Хрестили його також з цією іконою. Вона в мене вже як родинна реліквія.

Вишивання — це вишукана, але досить складна робота, за якою роздумуєш над сенсом життя, доходиш висновку, що у ньому є щось значиміше, суттєвіше, ніж миттєві задоволення. Я переконана, що людина за такою роботою очищається душею, торкаючись чогось вічного, глибинного. Це — як екзамени на моральність. Взагалі, на мою думку, народні традиції — це основа суспільної моралі. Шанувуючи їх, людина змінюється на краще, розвивається й вдосконалюється.

Насамкінець заходу керівництво УКІЦ нагородило всіх учасників виставки пам'ятними дипломами. Автори кращих робіт, за визнанням глядачів, відгуки яких збирали у скриньку, крім дипломів отримали ще солодкі призи від ТМ «Медобори».

Лідія СТЕПКО

Болгарська експозиція

Валентина Дивова і її роботи

Україні розпочалась кампанія весняного призову громадян на строкову службу до лав Збройних Сил України. З питаннями, що слід очікувати від весняного призову, ми звернулися до очільника одного з країв у Південному оперативному командуванні Сухопутних військ ЗС України військового комісаріату Автономної Республіки Крим генерал-майора Володимира Данчука.

— Володимире Івановичу, то що ж чекає молодих кримчан цієї весни?

— Під час призовної кампанії у Криму на призовні комісії буде викликано 17535 осіб. Наряд на призов у Збройні Сили України та інші військові формування з урахуванням м. Севастополя складає усього 1000 призовників. З них у Збройні Сили України — 554, інші військові формування — 446 осіб.

З кожним роком наряд на строкову службу у зв'язку з оптимізацією армії зменшується. Так, в порівнянні з осіннім призовом 2011 року планове завдання для військового комісаріату Автономної Республіки Крим на весняний призов 2012 року зменшилося на 300 осіб.

На низькому рівні залишається стан здоров'я призовників, з 10 тільки один не має обмежень за станом здоров'я. Крім того велика кількість призовників не має базової середньої освіти, особливо в сільській місцевості.

— Як організована робота з органами влади?

— У голів районних (міських) призовних комісій, які взаємоді-

ЛИШЕ 1000 КРИМЧАН ЗМОЖУТЬ ПОТРАПИТИ ЦІЄЇ ВЕСНИ ДО ВІЙСЬКА

ють з районними (міськими) військовими комісаріатами та лікарями-спеціалістами, сьогодні багато роботи. Саме вони відповідають за результати проведеного призову. Але ми підтримуємо тісний зв'язок з управлінням з оборонно-мобілізаційної роботи і цивільного захисту населення Управління справами Ради міністрів АР Крим, яке очолює Віктор Фесенко, з Міністерством освіти і науки, молоді і спорту АРК, управлінням МВС у Криму. Тому підтримка всебічна.

Перед місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування стоять важливі завдання щодо забезпечення належної організації і проведення весняного призову громадян України на строкову військову службу. Є тісна взаємодія між військовими комісаріатами Автономної Республіки Крим та всіма структурами місцевих органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, іншими силовими структурами.

Впевнений, що завдання на призов громадян 1987-1994 років народження на строкову військову службу весною 2012 року будуть виконані в повному обсязі.

— Від військкоматів залежить не лише укомплектованість військ, але й професійний рівень особового складу, що робиться у цьому напрямку?

— На сьогоднішній день комплектування Збройних Сил України здійснюється за змішаним принципом: як призовом громадян України на строкову військову службу, так і прийняттям громадян на військову службу за контрактом. Враховуючи те, що Указом Президента України від 10 січня 2009 року №2/2009 передбачено продовження до 2015 року строків переходу Збройних Сил України на комплектування військовослужбовцями за контрактом, відповідно і призов громадян України на строкову вій-

ськову службу буде продовжено до вказаного терміну.

Відповідно до статті 15 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» на строкову військову службу в мирний час призиваються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 25-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу.

Цікаво, що кількість призовників з вищою, середньо-спеціальною та середньо-технічною освітою, які бажають бути призваними на строкову військову службу до Збройних Сил України та інших військових формувань, збільшилась, але, на жаль, стан їхнього здоров'я не завжди дозволяє це зробити.

В той же час велика кількість призовників, особливо з сільської місцевості, через важке матеріальне становище сімей, відсутність спеціальності та постійної роботи, не маючи можливості продовжити навчання у вищих і середньо-спеціальних навчальних закладах, звертаються до районних та міських військових комісаріатів з прохан-

ням призвати їх на строкову військову службу або службу на контрактній основі. Нагадаю, що перший термін контракту становить 3 роки.

— Які особливості весняного призову ви хотіли б відзначити?

— По-перше, до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» внесені зміни, які збільшують категорію призовників, котрі можуть бути прийняті на військову службу за контрактом без проходження строкової військової служби. Ці зміни торкнулися в першу чергу призовників, які мають повну середню освіту.

У зв'язку з підготовкою України до «Євро-2012» навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних, та вищих навчальних закладах І—ІІ ступенів акредитації завершується на місяць раніше, у травні 2012 року. Внаслідок цього призовники, які закінчують навчання, будуть підлягати призову на строкову військову службу.

— А який бюджет цьогорічної весняної призовної кампанії в Криму?

— Верховною Радою та Радою міністрів АР Крим на заходи з організації та проведення призову у 2012 році громадян України на строкову військову службу виділено 400 тисяч гривень.

— За даними військових комісаріатів навіть цих 1000 чоловік буде відібрати важко. Чому?

— Як уже зазначалося, передусім через погане здоров'я. Велика кількість призовників не мають базової середньої освіти, особливо в сільській місцевості. Ми намагаємося не набирати осіб без повної середньої освіти, як минулого року. Велика кількість призовників притягалися до кримінальної або адміністративної відповідальності за скоєння різного роду правопорушень. Зловживання молоддю алкогольними напоями та вживання наркотичних речовин негативно впливає на стан їхнього здоров'я та морально-ділові якості.

Загалом, законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачено 25 причин, згідно з якими призовникам надаються відстрочки від призову.

— Але деякі юнаки навіть не з'являються на призовних дільницях...

— Під час проведення осіннього 2011 року призову громадян України на строкову військову службу на районні та міські призовні комісії Автономної Республіки Крим не з'явилися 8704 призовники. Згідно із статтею 210 Кодексу України «Про адміністративні правопорушення», за неявку у військовий комісаріат передбачено притягнення громадян до відповідальності у вигляді штрафу. Громадяни, які не з'явилися на відправку до війська, вже притягуються до кримінальної відповідальності, яка передбачає обмеження волі до 3 років (стаття 335 Кримінального кодексу України). Тому з усіх спірних питань слід звертатися до міських (районних) призовних комісій або безпосередньо до військових комісарів. Можна звернутися безпосередньо до військового комісара АР Крим за телефоном (0652) 22-75-02.

— Дякую за розмову!

Руслан СЕМЕНЮК
(Регіональний медіа-центр
Міністерства оборони України
в АР Крим)

Фото автора

НАЦІОНАЛЬНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

На тлі кричущої бідності широкого кола трудящих людей, на тлі наростаючої нерівності нових соціальних класових груп створюється атмосфера напруження, що являє собою великий соціальний ризик. Держава втрачає довіру мас як захисник справедливості... Хотілося б розглянути економічні проблеми з фахової точки зору, але в центрі уваги повинна бути загальногуманітарна проблема, яка стоїть перед нами — ліквідація соціальної несправедливості.

Модератор круглого столу, відомий телеведучий **Юрій Макаров** подякував засобам масової інформації, зокрема телеканалу ТБІ, який транслював засідання, а також інформаційним партнерам, які провели Інтернет-трансляцію круглого столу або висвітлювали його роботу. Це «Українська правда», радіо «Свобода», газета «День», газета «Покраїнські», «Лівий берег», «Телекритика», портал «Платформа», «Україна інкогніта», «Главком», «Західнет», «Слово Просвіти», «Високий вал» (Чернігів), «Західна інформаційна корпорація» (Львів), медіаплатформа Сумського центру досліджень регіональної політики, американська українська незалежна газета «Час і події» (Чикаго) та інші. **Потім узяв слово Євген Сверстюк:**

— Хтось, може, надіється на нові індивідуальні рятувальні пояси, але насправді у нас сьогодні все простіше. Йдеться про те, щоб глянути одне одному у вічі і взятися за руки. Нас збрала тривога: ми втрачаємо відчуття справжності життя і відчуття ґрун-

тисміяний міщанин нині купається, як вареник у маслі. Його захищає філософія споживачтва. Він дбає про своє тіло і тільки про тіло. А ми апелюємо до ідеалістів, які не сприймають масову психологію, ми звертаємось до розуму, який вказує на прірву під ногами. Ще ніколи люди не лякалися прірви, ніколи не слухали попереджень. Але завжди якась незрима рука їх зупиняла... І тоді вони задумувалися над своєю вигодою. Мені вигідно, щоб сусідові теж було добре, щоб він був влаштованим і неагресивним. Виходить, ніби «любов до ближнього». В наших реаліях усі українські партії — посткомуністичні. Усі вони вирощені режимом, який заколисував ідейними словами утробне прагнення до матеріалізму. Тільки одні любили матеріалізм з кримінальним ухилом, інші — з авторитарною державністю, треті з національними сентиментами. Є матеріалісти з християнсько-демократичним забарвленням: «Дай... дай... дай...» — моляться вони. Нам треба відмежуватися від корисливого матеріалізму і шукати сміливих людей, нонконформістів з ясным розумом і доброю волею. Фактично з цього починали всі реформатори і революціонери. Світ завжди тримався на Божому законі і на правді. Часто він відхилявся, але, зрештою, мусив повернутися до норми... Ми надіємось на рятівний інстинкт самозбереження, особливо на зусилля тих праведників, які є в народі. Ми надіємось на порятунк в Євросоюзі. Але для цього, передусім, треба реформуватися — і психоло-

Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України:

— Науковці давно знають, що поки не задоволені первинні потреби, то переважна більшість населення (не маю на увазі духовних лідерів) не будуть дбати про демократію і свободу. Їх не так сильно турбує національна ідея... З цим треба рахуватися. В цьому сенсі весь світ сьогодні потрапив до своєрідної паст-

ки. Зростання матеріальних потреб інспірується і збільшенням пропозицій, і абсолютною віртуозною рекламою... Ми закликаємо до відродження моральних цінностей. Я б дуже обережно до цього ставилася, бо не переконана, що традиційні моральні цінності так уже були поширені в Україні... Що все українське населення до революції жило за високими моральними стандартами. Якби це було так, то я не думаю, що відбулося б те, що відбулося. Тому є сумніви... І все ж ми маємо ініціювати формування громадянського суспільства, яке не через революцію (я категорично проти революцій, під якими б гаслами вони не відбувалися), а виключно еволюційним шляхом формуватиме необхідні моральні цінності, яке формуватиме нову психологію людей. Європейське суспільство — воно таке ж споживачке, як

Віталій Нахманович, історик, провідний науковий співробітник Музею історії міста Києва:

— Ми маємо певну «піраміду потреб». Очевидно, що в кожній людині співіснують ці потреби. Так само очевидно, що розподіл людей за домінуванням тих чи інших потреб є більш-менш сталим. Тих, для кого основою є віра, в суспільстві менше, ніж тих, для кого основою потребою є їжа... Хоча люди рухають потреби, але суспільством рухають ідеї. Ідеї виникають, розвиваються, а потім відбувається їхній занепад. Коли ідеї виникають, на перший план виходить віра. І тому в суспільстві правлять люди, які надихаються цією ідеєю. Чим далі суспільство занепадає, тим до нижчого стану скочуються домінуючі цінності. І той стан суспільства, в якому ми перебуваємо, просто відбиває стан ідей, які сьогодні конкурують в українському суспільстві. Чи то комуністична ідеологія, чи націоналістична, чи ліберальна. Або, скажімо, православна віра чи греко-католицька... З погляду історичного вони перебувають у фазі того чи іншого занепаду. І це виливається в нинішній моральний стан суспільства. Доки в Україні не буде оновлена одна з наявних ідеологій, або поки не буде створена нова ідеологія чи нова віра, яка згуртує це суспільство, ми не зможемо нічого зробити з мораллю... І ще потрібно пам'ятати, що поява нової чи оновлення старої ідеології не обов'язково призведе до таких наслідків, до яких ми прагнемо. Наочний приклад: сьогодні відбувається ренесанс у певній частині ісламського світу. Ми всі розуміємо, що люди, які вчиняють акти самогубства, щоб знищити якомога більше інших людей, не надихаються споживачкою ідеологією. Вони — люди віри. Але чи така віра нам потрібна? Кожне суспільство, кожен народ може сприйняти певну ідеологію. Бо в кожного народу свій характер. Не можна зневажити накинута будь-яку ідеологію народу... Моя теза така: моральна криза не є причиною занепаду суспільства. Вона є ознакою ідейного занепаду. А для його подолання потрібне оновлення ідеологічного стрижня нашого суспільства.

Олександр Палій, політтехнолог:

— Можна дивуватися не

так моральному розкладанню нашого суспільства, яке позбавлене єдності та надії. Дали філософ деталізував проблему духовної єдності народу. Що можна зробити в цій ситуації? Зараз у нас надзвичайно мала кількість людей, які можуть об'єднувати. Вони є, але розчинені в суспільстві. А ось вага і відповідальність тих людей, які на виду, є значно більшою. Ви всі, колеги, мабуть, відчуваєте цю відповідальність, інакше б вас тут не було... Як людина, яка має відношення до політичних технологій, можу сказати: саме на людях, які мають моральну вагу, лежить велика відповідальність. Якби оці люди, що сидять зараз переді мною, увійшли в опозицію або в якусь нову політичну силу, вони добилися б колосального результату для країни. Зараз величезна кількість потенційних виборців перебуває в пошуку людини, на яку можна покластися. На моє переконання, усунути від цього і говорити, що ми будемо стояти поза цим, бо не хочемо забруднитися об політику, це буде не зовсім правильно з нашого боку. Просто настає такий момент, коли треба зробити вибір.

Філософ Мирослав Маринович у своєму десятихвилинному виступі нагадав головні тези, які пролунали у Зверненні українських церков від 1 грудня. Ось вони: головна причина негарздів прихована в нас самих, у духовній кризі, яка роз'їдає наше суспільство. Першоджерело суспільних негарздів — не матеріальна, а духовна убогість. Єднання суспільств навколо духовних ідеалів, громадська самоорганізація та взаємна підтримка — найкращий захист в умовах політичних та економічних криз. Виступаючий передбачив, що під час нарад на присутніх накопують цунами ідей та емоцій. Однак вище перелічені тези є тими дороговказами, від яких ми не можемо відступати. Не даймо втягнути себе в новий політичний проєкт, зазначив він. За нинішнього стану людського духу ми спотворимо навіть найкращий задум. Звідси й завдання для нації: знайти правильне співвідношення між поняттями державної системи, конкретної влади і ціннісної основи суспільства. Влада в демократичній державі належить тільки єдиному суверенові — народу. Будь-яке зловживання отриманим мандатом, усунення народу від реального впливу на переобрання своїх представників у державних органах призводить до узурпації влади, що руйнує як право, так і суспільну мораль. Мирослав Маринович наголосив, що країні потрібна не стільки політична революція, скільки духовне перетворення. Спершу «критичної маси» ентузіастів, а потім усього суспільства. Формула духовного перетворення означає готовність жити чесно самим і привносити мир і Божий

лад у суспільство, яке позбавлене єдності та надії. Дали філософ деталізував проблему духовної єдності народу. Вона не є однозначним синонімом його регіональної гомогенності та ідейної гомогенності. Розмаїття місцевих особливостей не слід сприймати як ознаку духовного розколу. Розкол — це розрив стосунків, а не наявність структурного розмаїття, яке не виключає гармонії стосунків. Отже, історичні, культурні, ідеологічні, релігійні та інші відмінності серед регіонів України є багатством українського народу. Проблема вони стають лише тоді, коли носії цих відмінностей перестають знати і розуміти одне одного. Це спричиняє брак довіри, яким спритно маніпулюють політичні махінатори. Брак єдності та взаємна ворожнеча є ахіллесовою п'ятою українського національного організму. Щоб обирати ланцюг нескінченних політичних маніпуляцій і тим оберігати себе від чергових поразок, суспільство має домогтися про накладання низки добровільних «табу». Так, суспільство повинно вважати неприпустимим пропаганду міжрегіональної ворожнечі і використання цього інструмента в передвиборних перерегонах. Будь-яка дискримінація регіонів, зокрема, в допущенні до високих посад, має вважатися неприпустимою. Має бути накладене табу на публічну конфронтацію з питань історичної пам'яті. Духовна єдність України можлива і досяжна, якщо ми пошануємо одне одного. Якщо сьогодні ми не можемо порозумітися щодо нашого минулого, то хай об'єднає нас майбутнє!

Потім була цікава робота в секціях, на яких розглядалися питання розвитку гуманітарно-духовної, політико-правової та економічної сфер, організація суспільної комунікації. Було шире безпосереднє спілкування з учасниками круглого столу. Зокрема, мені вдалося привернути увагу діячів церкви до деяких «світличанських» публікацій. Наприклад, до статті Валентина Буга з с. Міжводного Чорноморського району «Вичавити із себе раба...» (там ішлося про відчуження від громади парку та частини місцевого пляжу — «КС» від 24.02.2012). А також до матеріалу «Про наші ліси, парки і заповідь «Не вкради» («КС» від 30.03.2012), де також ішлося про відведення зелених зон під житлові забудови. У мене склалося враження, що церковні діячі також болісно сприймають усі ці неподобства і готові тісніше спілкуватися з народом, скеровуючи його енергію у мирне русло. «Гайдамаччину» залишимо історії, а ось цивілізований захист християнських цінностей стане нашим сьогоднішнім.

Сергій ЛАЩЕНКО

ту під ногами. Ми опинилися в полоні споживачього матеріалізму. Духовні цінності ступають у двері і в скроні... Вони єдино справжні, в них наш єдиний порятунк — як і сто, як і тисячу років тому. Той дзвін тривоги зібрав нас на Національний круглий стіл. Кілька слів про пошук нових вартостей. «Ініціатива Першого грудня» — це ініціатива церков, які мають стали традиційні вартості і культивують їх. Утрачені комуністичні вартості були в основному християнськими вартостями «навиворіт». Тобто правда, але класова; добро — «з кулаками»; закон, але не один для всіх... Служіння, але вождєві. І, нарешті, ідеал щастя для майбутніх поколінь — своєрідна заміна потойбічного життя. Але треба повертатися до справжніх вартостей, хоч це і непросто. Ще ніколи в історії люди не змінювалися під впливом логічних аргументів, — любов і голод рухали ними. В епоху споживачтва і любов, і голод притулені. Люди сміються з колишніх романтиків, спраглих високої любові, з революціонерів, спраглих справедливості, і навіть з авантюристів, готових на великий ризик. Зневажають і віками

гічно, і морально. Ми всі повинні піднятися вище до європейських стандартів. Коли ми піднімемося і зберемося з силами, то відчужимо, що нам потрібне входження до Європи на рівних. Європа очоче привітає Україну — не згорблену і зрусифіковану, а гідну і певну себе і свого демократичного шляху. Треба пізнати свої сили і покладатися на них. Слава Богу, нас не затьмарюють в минуле «пастки» гордині і величі, як Росію... Потрібна мобілізація всіх духовних сил і сміливі починання!

Потім надавали слово бажаним з умовою: виступати коротко, не більше п'яти хвилин. Ось деякі виступи: **Єлла Лібанова, директор**

і наше. Трохи нижчий ступінь нерівності, трохи менше багаттв, трохи менше демонстрації свого багатства... Але воно також споживачке за своєю природою. Тому не треба думати, що ми можемо мати успіх через місяць, через рік або через два роки. Це копітка праця... І дай, Боже, щоб наші діти і онуки жили в тому суспільстві, про яке ми мріємо. Але я думаю, ми можемо успішно створювати структури громадянського суспільства. І ми маємо боротися за свободу слова! Хочу закінчити словами Томаса Джеферсона: «Є різні види свобод. Але свобода слова є найголовнішою, тому що тільки з допомогою свободи слова можна захистити всі інші свободи...»

АКАДЕМІЧНУ ПРЕМІЮ ІМЕНІ СИМИРЕНКА ВРУЧИЛИ КРИМСЬКОМУ ВЧЕНОМУ

Премію Національної академії наук України імені Левка Платоновича Симиренка за 2010-2011 роки присуджено голові Кримської філії Наукового товариства ім. Шевченка, заслуженому діячеві науки і техніки АР Крим, доктору філософії в галузі біології Петру Вольвачу.

Вручив її відомому кримському вченому на щорічних загальних зборах НАНУ в Києві президент Академії Борис Патон.

Цією високою відзнакою Петро Вольвач нагороджений за значний внесок у розвиток садівництва в Україні, зокрема, за цикл праць з повернення творчої і наукової спадщини видатних українських учених-садівників та помологів Л. П. Симиренка і В. Л. Симиренка.

На здобуття цієї премії кримського вченого висунув Науково-дослідний інститут помології ім. Левка Симиренка у Млієві, а підтримала Городищенська районна державна адміністрація Черкаської області. До речі, Петро Вольвач кілька років тому був нагороджений почесною відзнакою «За заслуги перед Черкащиною» — теж за повернення сучасникам спадку видатних черкашан Симиренків.

Премію Національної академії наук України імені Левка Платоновича Симиренка заснувала Рада міністрів Української РСР у 1980 році «з метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт в галузі садівництва, що мають фундаментальне і прикладне значення». Вона вручається за рішенням Президії НАН України один раз на два роки.

Городищенський край — Батьківщина видатних українських підприємців, цукровиробників, машинобудівників, науковців та великих меценатів Симиренків. Відомий в Україні учений-садівник, заслужений діяч науки і техніки Автономної Республіки Крим, академік УЕАН, дійсний член НТШ Вольвач Петро Васильович упродовж 45 років глибоко і всебічно вивчає історію славетної української родини Симиренків та величезний науковий доробок всевітньо відомих вітчизняних вчених-садівників Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка.

Завдяки багаторічній діяльності академіка Петра Вольвача історична та садівнича галузі в Україні збагатилися новим науковим напрямком — симиренкознавством. Творча спадщина наших видатних земляків Симиренків сьогодні вивчається у школах та середніх і вищих навчальних закладах.

Кримський дослідник зробив найбільш вагомий внесок у справу наукової та громадської реабілітації знищених тоталітарним режимом видатних синів України Левка Платоновича та Володимира Львовича Симиренків. Завдяки величезній дослідницькій роботі П. В. Вольвача в українську історію, науку та культуру повертаються потужні родини Симиренків і Яхненків та відроджується їхня спадщина.

Академік П. В. Вольвач разом з донькою Л. П. Симиренка Тетяною ще у 1965 році ініціював створення на Городищині, у родинній садибі Симиренків «Платонів хутір» музею ученого. Він опрацював та впровадив у життя наукову концепцію теперішнього музею родини Симиренків, сприяв збору та добору музейних експонатів.

З ініціативи і під керівництвом кримського дослідника упродовж кількох десятиліть проведено цілу низку міжнародних, всесоюзних та республіканських науково-практичних конференцій, присвячених спадщині великих українських садівників — Симиренків. За участі П. В. Вольвача підготовлено та видано безліч наукових праць, які висвітлюють багатогранну діяльність Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка.

У результаті численних звернень П. В. Вольвача до керівників держави та Кримської автономії ухвалено постанову Верховної Ради України «Про вшанування пам'яті великих українських вчених-садівників Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка» (№ 3067-III від 07.02.2002 р.), розпорядження Кабінету Міністрів України № 281-р від 01.06.2002 р. та рішення Верховної Ради України і Ради міністрів Криму.

У 2005 році вперше на державному рівні широко відзначено 150-річчя від дня народження Л. П. Симиренка. Завдяки наполегливим клопотанням науковця та громадськості Городищини симиренківська садиба «Платонів хутір» включена до ініційованої громадськістю симиренківського краю програми «Золота підкова Черкащини». Нині на території садиби в рамках програми здійснено роботи з реконструкції Свято-Троїцької церкви Симиренків та родинного цвинтаря.

П. В. Вольвач забезпечив перевидання першого тому фундаментальної наукової праці Л. П. Симиренка «Крымское промышленное плодоводство», відшукав і підготував до друку і другий том, який упродовж 90 років вважався втраченим. Він також видав наукову працю Л. П. Симиренка «Місцеві стародавні сорти плодів культур Криму», яку вчений не встиг опублікувати за життя.

Спираючись на наукові праці кримського симиренкознавця Петра Вольвача, одеський поет Антін Михайлівський написав поему «Платонів хутір». Сімферопольська студія «Світанок» Республіканського будинку дитячої та юнацької творчості під науковим керівництвом симиренкознавця здійснила її інсценізацію. Вистава вперше демонструвалася на міжнародному фестивалі, присвяченому 150-літтю від дня народження Л. П. Симиренка, у симиренківській садибі «Платонів хутір» у травні 2005 року і стала переможцем. У травні 2006 року колектив студії «Світанок» з виставою «Пла-

тонів хутір» виступав на міжнародному фестивалі «Львівська Мельпомена», присвяченому 750-літтю м. Львова, і також став переможцем.

З 1980 року П. В. Вольвач є почесним садівником Мліївського інституту садівництва ім. Л. П. Симиренка. За вагомих внесок у вивчення історії Черкащини, дослідження і пропагування наукової спадщини Симиренків його нагороджено почесною грамотою Черкаської обласної державної адміністрації та обласної ради і відзначено знаком «За заслуги перед Черкащиною» (2005 рік).

Городищенська районна рада та районна державна адміністрація підтримали лист-подання Інституту помології ім. Л. П. Симиренка УААН про присудження премії ім. Л. П. Симиренка НАН України Петру Васильовичу Вольвачу за науково-публіцистичну моногра-

фію у трьох книгах: «Л. П. Симиренко — фундатор українського промислового садівництва» (Сімферополь, «Таврія», 2002-2004 рр.), видання наукових праць видатного вченого «Крымское промышленное плодоводство», «Местные стародавние сорта плодовых культур Крыма», цикл симиренкознавчих робіт, опублікованих впродовж 2000-2005 рр., та багаторічну вагому працю з повернення у вітчизняну історію, культуру і науку славетної родини Симиренків.

О. М. ГАНЖА,
голова Городищенської районної державної адміністрації
О. О. БІБА,
голова Городищенської районної ради

(3 листів до Національної академії наук України)

Президент Національної академії наук України Борис Патон вручає Симиренківську премію Петру Вольвачу

Відомий в Україні вчений-садівник, агроколог та історик науки, заслужений діяч науки Автономної Республіки Крим, дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, академік Української екологічної академії наук, стипендіат Президента України П. В. Вольвач майже півстоліття на громадських засадах вивчає життя і діяльність видатних вітчизняних вчених-садівників і помологів Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка.

Результатом цієї великої подвижницької роботи кримського дослідника став цикл симиренкознавчих робіт, опублікованих в авторитетних наукових виданнях протягом 1962-2010 рр. Серед них найбільшими і найціннішими є монографії: «Л. П. Симиренко», Москва, 1984 р.; «Л. П. Симиренко — фундатор українського промислового садівництва» (в трьох книгах, Сімферополь, 2002-2004 рр.) і «Л. П. Симиренко і Крим» (Сімферополь, 2005 р.).

Автор монографічних досліджень провів глибокий аналіз внеску Л. П. Симиренка у розвиток промислового садівництва в різних регіонах нашої країни: Україні, Бессарабії, Центральних областях Росії, Прибалтиці, Північному Кавказі, Закавказзі, Середній Азії, Сибіру, Далекому Сході.

Під впливом Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка сформувалися великі центри промислового садівництва в Криму, на Півдні України, в Бессарабії, Придніпров'ї, Поділлі, під Києвом. Їхні дослідження підготували ґрунт для зонального сортовивчення плодів, ягідних і горіхоплідних культур та створення в країні розгалуженої мережі дослідних установ з садівництва.

Особливу цінність для Криму представляє монографія П. В. Вольвача «Л. П. Симиренко і Крим», присвячена кримському періоду життя і діяльності видатного вченого. Крим він з гордістю називав своєю другою батьківщиною, а вивченню кримської історії та садівництва присвятив майже 30 років. Кримський період — один з найбільш яскравих і продуктивних у творчій біографії всевітньо відомого вченого-садівника, якого науковий світ ще за життя називав «королем» російського садівництва.

плодівництва Л. П. Симиренка. П. В. Вольвач ініціював видання матеріалів симиренківських наукових конференцій.

Кримський симиренкознавець підготував і здійснив видання нової наукової роботи Л. П. Симиренка «Місцеві стародавні сорти плодів культур Криму» (Сімферополь, 1996 р.) і перевидав його першу фундаментальну наукову працю — перший том «Кримського промислового садівництва» (Сімферополь, 2001 р.). Крім того, в результаті багаторічної копійної пошукової роботи в українських та російських архівах дослідник знайшов фрагменти рукопису II тому «Кримського промислового садівництва». Більше десяти років знадобилося симиренкознавцю для реконструкції та видання цієї видатної наукової праці. Вона побачила світ в кінці 2008 року, завдяки президентській і урядовій підтримці за Державною програмою «Українська книга». Видані симиренківські роботи П. В. Вольвача передав у всі найбільші бібліотеки України, країн СНД, США, Німеччини, Канади, Польщі, Туреччини. Симиренківські видання сприяють відродженню колишньої слави й авторитету вітчизняного садівництва та української садівничої науки.

Вивчення творчої спадщини Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка дозволило П. В. Вольвачу створити під егідою Кримської академії наук наукової програми «Відродження місцевих стародавніх сортів плодів культур Криму», «Відродження чайного садівництва у гірській та передгірній зонах Криму». Вони стали переможцями загальноукраїнського конкурсу проектів Міністерства освіти і науки України в галузі науки і технологій, спрямованих на вирішення регіональних науково-технічних проблем. У даний час запропоновані П. В. Вольвачем проекти реалізуються як науковими установами, так і садівниками-практиками Криму.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що багаторічна робота П. В. Вольвача, об'єднана в дослідницький цикл «Повернення із забуття, відродження, багаторічна наукова пропаганда і популяризація багатого творчого доробку всевітньо відомих українських учених-садівників і помологів Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка, а також створення нового напрямку у вітчизняній науці — симиренкознавства», є вагомим внеском у вітчизняну науку.

В. С. ТАРАСЕНКО,
президент Кримської академії наук,
академік

Редакція газети «Кримська світлиця»
широко вітає вченого-«світличанина»
Петра Васильовича Вольвача з високою
академічною нагородою!

Вітаємо також давнього шанувальника нашої газети, видатного поета, академіка, голову Українського фонду культури Бориса Ілліча Олійника з присудженням йому Золотої медалі ім. В. І. Вернадського «за видатні досягнення в галузі української літератури та літературознавства».

ПЛАСТУНИ: ХТО ВОНИ?

«У квітні «Пласту» — українській скаутській організації — виповнюється сто років. Я встиг до цієї дати підготувати книжку, яку надсилаю вам. Книга видана власним коштом, накладом аж у 10 (!) примірників. Може, і «КС» внесе свою дешицу у це дійство — відзначення на державному рівні цієї дати...

Павло Мазур із Маріуполя».

Ось декілька уривків із книги нашого давнього автора Павла Мазура, присвячених історії цього руху в Україні: «Перші гуртки скаутів виникли в Україні у 1911 році. Вони були створені у Львові студентами Петром Франком та Іваном Чмолюю.

Українські скаути стали називати себе «пластунами». Так свого часу запорозькі й кубанські козаки називали розвідників, тих, хто поповомом, по-пластунськи підбирався до ворогів, щоб визначити їхню розташованість та озброєння. Назвати «Пластом» дитячу організацію порадив батько Петра — письменник Іван Франко.

Офіційним же початком Пласту вважається день першої присяги пластового гуртка при Академічній гімназії у Львові — 12 квітня 1912 року. Цей гурток ще в 1911 році організував доктор біологічних наук, учитель природознавства Академічної гімназії Олександр Тисовський. Він розробив теоретичні основи й практичні рекомендації, які були викладені ним у книжці «Пласт» (1913 рік) та у навчальному посібнику «Життя в Пласті» (1921 рік). Вони й зараз є настільними книгами організаторів скаутсько-пластового руху.

Олександр Тисовський у 1918-1924 роках обирався головою Верховної пластової ради.

Пласт засновувався як організація скаутського типу, а скаутський зразок створив своєрідну рамку, яку засновники Пласту доповнили національним змістом і пристосували до потреб української молоді, користуючись при тому багатьма надбаннями культури та історії рідної землі, зокрема козацтва».

«Скаутські організації нині діють більш ніж у 150 країнах світу, вони об'єднують майже 16 мільйонів членів. А всього близько 250 мільйонів громадян із часу виникнення скаутського руху носили однострої скаутів. Більшість лідерів зарубіжних країн — вихованці скаутських організацій.

Але не скрізь становлення скаутського руху йшло нормально. Було дві країни, де організація скаутів була безумовно заборонена на державному рівні, — СРСР та нацистська Німеччина».

«І лише після того, як Укра-

їна виборола незалежність і була ліквідована монополія однієї (піонерської) організації на роботу з дітьми, розпочалося відновлення Пласту (як і інших дитячих та юнацьких організацій).

У грудні 1989 року з ініціативи академіка І. Р. Юхновського була створена опікунська рада, а 30 серпня 1990 року перший загін українських пластунів склав присягу.

Академіку І. Р. Юхновському було присвоєно звання Почесного пластуна.

Уже в 1993 році Пласт об'єднав дитячі організації десяти областей України».

Не оминув цей рух і Криму. Але якщо в перші роки незалежності тут було кілька пластових організацій: Сімферопольська, Севастопольська, Євпаторійська, Ялтинська і Керченська, то з 2005 року жевріє лише одна — в Севастополі. Про це розповів нинішній голова Кримської області Пласту Микола Яриновський, котрий щойно провів прес-конференцію на честь сторіччя національної скаутської організації України, яку ми продовжили спілкуванням в редакції.

Але перш ніж передати зміст нашої розмови, хочу зауважити, що скаутський рух в Україні, як і по всьому світові, подає надію на моральне відродження нашого суспільства, оскільки, про що б ми не говорили, які б не приймали позитивні закони, але їхнє виконання залежить від кожної конкретної людини: її сумління, порядності, «вірності Богові і Україні» — саме цього вимагає перший пункт пластової присяги. Бо лише людина, вірна Господу, буде дотримуватися християнської моралі, долаючи будь-які спокуси, а вірність своїй державі не дозволить діяти всупереч її інтересам та інтересам її народу в цілому. Так би, чого доброго, похитнулася і фортеця непереможної корупції, боротьба з якою залишається і залишатиметься на рівні балакани, доки немає до змін внутрішньої мотивації.

Другий пункт присяги — це допомога іншим. Уявімо, як би розквітнуло наше суспільство, коли б люди не проходили байдуже мимо чужого горя, допомагали тому, хто цього потребує, і це добро, подібно Віфлеємському вогню, переходило б із рук в руки, множилося, ширилося, заповнюючи Землю своєю благодаттю.

Дуже привабливим є і пластунський закон, за яким теж зобов'язані жити присяга. І спрямований він на самовдосконалення особистості. Ось його 14 пунктів: пластун-словник (дотримується слова); пластун сумлінний; пластун точний; пластун ошадний; пластун справедливий; пла-

стун увічливий; пластун братерський і доброзичливий; пластун урівноважений; пластун корисний; пластун слухняний (пластові старшині); пластун пильний; пластун дбає про своє здоров'я; пластун любить красу і дбає про неї; пластун завжди в доброму настрої. А серед належних чеснот (всього їх тринадцять) заслуговують на особливу увагу працьовитість, скромність та ширість.

Не думаю, що цей Закон і чесноти сподобаються нашій сучасній «золотій» молоді, яка звикла діяти з позицій сили і достатку і «нагинати» отаких скромних, ширих і працьовитих, тримаючи їх за «лохів». Тож чи вигідно сьогодні бути пластуном і чого більше від такого стилю життя, плюсів чи мінусів? На моє запитання відповідає Микола Яриновський.

— Пласт виховує повновартісного відповідального громадянина України. В інших країнах таке виховання є дуже перспективним. Так, наприклад, в Америці 80% керівників фінансової сфери пройшли пластовий вишкіл. І хоча система відносин в Україні інша, ніж в розвинених країнах, і за рівнем моралі нам далеко навіть до Радянського Союзу, багато пластунів є сьогодні і у нас успішними людьми. Це, зокрема, голова Івано-Франківської обласної ради Олександр Сич, або ж відома у світі людина, що очолювала Міжнародний інститут менеджменту у Швейцарії та була радником трьох українських президентів — Богдан Гаврилишин. Це і колишній очільник однієї із українських церков Любомир Гузар. Був пластуном і митрополит Андрей Шептицький, який подарував дослідникам свою гору Сокіл та виділив кошти на побудову пластової оселі.

Якщо не успішним, то дуже перспективним можна вважати і самого Миколу, котрий у своєму зовсім молодому віці є працівником престижної міжнародної нафтогазової компанії, що займається проектуванням, пов'язаним з родовищами Каспійського моря.

Чому вони не розробляються, а мільярди йдуть на підтримку Російської Федерації? Та тому, що своїх коштів обмаль, а інвестори, які, виявляється, дуже зацікавлені у співпраці, мусять розраховувати хоча б років на п'ять збереження в Україні політичної та економічної стабільності, яка б гарантувала повернення вкладених коштів. А ось якби стосунки між державами будувалися на пластових засадах, боятися було б нічого...

Приїхавши до Криму за розподілом після закінчення

Івано-Франківського національного університету нафти та газу, Микола Яриновський, пластун з 13 років, одразу ж почав цікавитися ситуацією із Пластом у Криму і реанімувати тут пластове життя. Адже у нього вдома була найчисельніша в Україні молодіжна організація — там навіть пам'ятник пластунам встановлено. Попри те, що було обмаль вільного часу, занурився в організаційну роботу, і за два роки вже має результат. Чим же його приваблює пластунське життя?

— Воно дуже цікаве і насичене. У себе вдома я займався летунським пластуванням. Ми літали на парaplанах, вивчали пов'язану з цим теорію. Доводилося бувати в складі делегацій у різних країнах, зокрема, у Відні, звідки привозили в Україну Віфлеємський вогонь. Взагалі, з Пластом пов'язано дуже багато подорожей. Та особливо вразила поїздка до Арабських Еміратів. Там скаутинг існує на державному рівні. В місті Шардж є навіть університет, який готує ровен-скаутів, а працює в державі скаутинг під патронатом шейха емірату Шардж Султана III бін Мухаммеда аль-Касімі, теж в дитинстві скаута. Міжнародний семінар, який відбувався в Арабських Еміратах з 4 до 9 лютого цього року, був присвячений залученню до скаутингу людей з обмеженими фізичними можливостями.

— То, можливо, досвід подібних семінарів міг би мати вплив на формування певних міністерських програм, у даному випадку щодо інтеграції таких людей у здорове суспільство?

— Хочу зазначити, що цей досвід дійсно вартий на увагу. Свої записи, зроблені під час поїздки, я виставив в Інтернеті. Там розповідається про залучення до скаутського руху інвалідів у Бразилії, Канаді, Польщі. В останній є спеціальні табори, проводяться фестивалі для таких людей. А представник із Руанди замість відеопрезентації презентував себе сам: він, людина на милицях, має свої скаутські гуртки. Була у нас зустріч і з групою глухих скаутів, які тепер проводять заняття з такими самими проблемами дітьми. Взагалі, в Арабських Еміратах неповносправні діти перебувають під постійним піклуванням держави. Ми відвідали навчальні заклади для глухих дітей, реабілітаційно-навчальний заклад для дітей із синдромом Дауна, майстерню для навчання дітей із психічними відхиленнями. І більшість з усіх цих дітей — скаути. Є скаутські табори навіть для ВІЛ-інфікованих. Як тут не пригадати другий

Микола Яриновський

пункт скаутської клятви: допомагай іншим. І якщо допомагає держава як «старший партнер», допомагають і рядові громадяни. Важко казати подібне про наш вітчизняний досвід.

А щоб долучати дітей до Пласту, разом з корисним є дуже багато просто цікавого. Це табори, мандрі, захоплюючі розвідки, заняття спортом тощо. У пластунів свої однострої, привітання, пісні, символи. Є й перспектива постійного пластового зростання. За віком: новаки, юнаки, старші пластуни, сеньйори. За досвідом: прихильники, учасники, розвідувачі, скоби, гетьманські скоби. Після 18 років пластуни стають вихователями, інструкторами, адміністраторами. Але все це — на волонтерських засадах. Оплачується робота лише найвищого органу — Крайової пластової ради, до якої входить до 7 осіб. Вона має свій офіс у Києві. Тож складається враження, що у великій державі є окрема маленька держава, нібито іграшкова, дитяча, і водночас дуже серйозна, зі своєю мораллю і своїми законами. І хоча формально вони співпрацюють (у всякому разі, ще в 1993 році було укладено таку угоду між Пластом та Міністерством освіти України), у чомусь дуже важливому є прихованими антагоністами. Бо Пласт — організація неприбуткова, там не діють матеріальні чинники, а з останніми, які «захопили» державу, погано уживаються моральні пластові чесноти. Зате ці чесноти дуже близькі «кодексу» Божому. Ось і цього року пластовий ювілей лише на кілька днів передуватиме Христовому Воскресінню. І це знаменно, бо, можливо, саме Пласт, якби він став масовою молодіжною організацією, посприяв би дійсному відродженню України.

З цього приводу хочеться ще раз процитувати Павла Мазура: «Річ у тому, що пластуни — це не звичайні собі люди. Кожен пластун — це майбутній провідник... Пла-

стун налаштований не лише на те, щоб самому бути взірцевим громадянином, але й на те, щоб бути провідником, який веде інших до добра і краси... Пластун — це людина, яка не чекає, щоб робити ті справи, які вже роблять інші, він не йде протоптаними стежками... Він не озирається на інших, а як той Франковий каменяр «лупає цю скалу», бо так треба для загального добра... У сучасній Україні є велика потреба в людях, які могли б бути цими моральними провідниками... Таких людей нам треба виховувати якомога більше».

Та чи дійсно пластуни стають саме отакими людьми, як це задекларовано? Адже є ще й генетика, сім'я, школа, досвід позапластових стосунків. Та і як оцінити, наскільки дитина відповідає запрограмованим критеріям?

— Можливо, пластуни в якийсь спосіб звітують про свої добрі і недобрі вчинки? — запитує у Миколи Яриновського.

Колишній «скоб» відповідає, що такі ні. Та і досконалість — це лише виховний ідеал, до якого треба прагнути, а там вже — як воно вийде.

Дійсно, сьогодні в засобах масової інформації багато розповідають про 80-річну черницю, яка 30 років торгувала новонародженими дітьми. А її теж навчали зовсім іншому? У сім'ї не без виродка... Але правильні життєві орієнтири формують відповідну суспільну позицію. І для суспільства, де вже не соромно ні брехати, ні красти, ні зраджувати близьких, це теж важливо. Але хто і як запроваджуватиме нові (старі) методи виховання, бо справа ця навряд чи стане колись елементом державної політики, чим раніше була піонерія? Залишається сподіватися лише на поінформованість суспільства та окремих ентузіастів, котрим не байдуже, який слід вони залишать на землі.

Тамара СОЛОВЕЙ

УКРАЇНЦІ ПІЗНАЮТЬ ТУРЕЦЬКУ КУЛЬТУРУ

Наприкінці березня цього року столиця України вшанувала юних знавців турецької мови. Захід відбувся за сприяння Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Головного управління освіти і науки м. Києва, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, університету імені Бориса Грінченка й Міжнародної школи «Меридіан». Це був уже 10-й Всеукраїнський тур Міжнародної олімпіади з турецької мови. У минулорічному 9-му Всеукраїнському турі брали участь 217 учасників з 22 навчальних закладів. Журі складалося з 37 фахівців-тюркологів. У нинішньому ж турі взяли участь близько 250 учасників з Києва, Одеси, Донецька, Херсона, Харкова, Львова. В олімпіаді було представлено 19 номінацій.

Турецькі друзі, з якими я познайомився три роки тому завдяки нашим тернопільським передплатникам, вирішили, що власкор «Кримської світлиці» на цьому дійстві буде далеко не зайвим. Отож 24 березня я прибув до Києва і мав можливість спостерігати за виступами і нагородженням учнів. Олімпіада, як на мене, перетворилася на яскраве свято турецької культури і турецького національного духу. У нас, якби щось подібне відбувалося у Львові (я вже не кажу про міста Сходу), все пройшло б спокійніше і скромніше. Але турки і шанувальники турецької культури заслужили на це безрезне свято, бо працювали довго і натхненно. В глибині душі я навіть заздрив їм: адже нашим південним сусідам і Петро Яцик не потрібен, у них, мабуть, кожен другий турок може похвалитися таким же рівнем патріотизму. І жодних проблем з меценатством! Думаю, що турецький успіх окрилював не одного мене. Адже українців у залі було немало, і всі вони гаряче аплодували переможцям, які досягли неабияких успіхів у вивченні турецької мови. А йшлося ж переважно про етнічних українців! Отже, якщо українці так швидко можуть опанувати непросту тюркську мову, то й вивчення рідної слов'янської в принципі не повинно бути великою проблемою... Побачив у залі молодого письменника Павла Вольвача і сів поруч. Павло сказав, що серед присутніх є і перекладач його книги «Кляса» турецькою Омер Демерджи. Це мене дуже втішило, адже я познайомився з Омером у рідному Львові, і з того часу минуло понад десять років! Знаю, що молодий турок не сидів склавши руки, отже цікаво буде поспілкуватися...

Потім ми довго слухали виступи представників київської мерії та Управління освіти міста Києва, ректорів вишів, учасників та членів журі, посла Турецької республіки. Виступаючи говорили, що олімпіада виконує місію зближення українського і турецького народів. Вона об'єднує нас навколо чистих і щирих почуттів. Знавці турецької мови прибули не лише з Києва, але і з інших міст... Одеситів було, мабуть, найбільше, і вони постійно підтримували гучними оплесками виступи своїх земляків. Наголошувалось, що підготовка до олімпіади з турецької мови в Україні

не припиняється ні на мить, бо коли завершується одна олімпіада, то одразу починається підготовка до наступної. Спокій тільки сниться, одне слово... Виступи конкурсантів перетворилися на своєрідний концерт. Адже були і вірші, і пісні, і монолози турецькою мовою, була чудова акторська гра — це те, що стосується українців. З турецького боку мені сподобався молодий хлопець, який переміг на вітчизняному шоу «Якщо ви маєте талант». Він демонстрував справжні шедеври нового виду мистецтва — графіки на піску. Все це робилося без зупинки — піском на склі, з гарною підсвіткою — так, щоб у збільшеному вигляді малюнок на екрані могли бачити всі присутні. Емоції в залі били через край, особливо тоді, коли молодий турок вразив глядачів миттєво створеним портретом Тараса Шевченка, Софіївським собором та контурами тризуба... А що ж він мав, цей хлопчина — ні пензля тобі, ні олівця — лише жменька піску в руках... Дивовижний талант! Спеціально загострію на цьому увагу, щоб читачі зрозуміли: дійство не було нудним, кожен з організаторів вкладав свою душу, і ми тут могли б багато чому повчитися у турків. Може, колись навчимося так пропагувати українську мову в Криму? Павло Вольвач сказав, що головним гарантом успішності турецьких акцій є їхній патріотизм: «Я багато їздив по Кавказу, але в жодній із закавказьких республік свій національний прапор не вшановують так підкреслено, як це роблять турки. Він у них на кожному кроці, і схиляння перед ним цілком щире...» Можна було б ще багато писати про організацію свята, але залишу трохи місця для одеситки Віталії Гараган (Одеський національний педагогічний університет), чий емоційний виступ здався мені дуже цікавим. Присутні турки підтвердили, що розмовляє вона майже без акценту. Я запитав дівчину — чому вона вирішила вивчати саме турецьку мову, що було стимулом?

— Поштовхом була поведінка їхнього викладача, коли той прийшов до нас і повідомив, що відкриваються курси з турецької мови, — відповіла Віталія, — мені сподобалося, як саме він це зробив. Тобто його підхід, його під-

несений настрій, з яким він пропагував рідну культуру. Коли я прийшла на перше заняття, то не розчарувалася — було дуже цікаво і весело. Сподобалася і сама мова. Один знайомий сказав, що вона схожа на жувальну гумку — одним лише словом можна передати ціле речення. Тобто досить універсальна мова. А головне те, що у нас в Одесі є з ким спілкуватися турецькою. Мій основний фах — англійська мова, але англійців і американців у нас немає, а ось турки є. На сцені я розповідала про свою поїздку до Туреччини. Там таксистки такі дивні, завжди запитують клієнта — звідики він? Для них головне — знайти з людиною щось спільне, якихось спільних друзів, знайомих. Дізнавшись, що я з Одеси, мій таксист сказав: «У мене є там родичі... на сьомому кілометрі». Ви, мабуть, знаєте про цей великий одеський оптовий ринок? І завдяки цьому у нас з'явилося щось спільне. Це, що стосується мого виступу, який туркам дуже сподобався. Знаєте, з одного боку турецька мова у нас не настільки поширена, як англійська. З іншого боку — турки дуже комунікабельні, гостинні, веселі. Це неабиякий стимул! І мені подобається їхня культура. У них навіть улюблені кольори ті самі, що і в українців — червоний, чорний...

Я запитав Віталію про батьків. Звідки вони, чи володіють українською? Дівчина відповіла: — Батьки мої — українці, корінні одесити. Я також є одеситкою в четвертому чи п'ятому поколінні... Щодо мови, то думаю так: батьки могли б добре говорити українською, якби трохи пожили в україномовному середовищі. Але у нас такого середовища практично немає. А турецькомовне — є. До речі, турки також люблять вчити українську, намагаються вставляти окремі українські слова, вони ж розуміють, що це наша мова... А російська в Одесі є мовою міжнаціонального спілкування. Наша ж мова фактично є таким своєрідним «орнаментом» для українського Півдня — вона прив'язує нас до землі, до чорноземних степів наших, до села... Але основною мовою одеситів є російська, і тут важко щось швидко змінити.

Учасники і переможці олімпіади

Довго я думав над її словами... Важко щось заперечити дівчині, але така ситуація, коли українці, ідеально володіючи російською, здатні неабияк опанувати ще й турецьку, а рідна мова залишається лише «вивченою», а не рідною і найдорожчою в світі, здається мені ненормальною. І це потрібно виправляти — рішуче і послідовно.

Вирішив поставити кілька запитань комусь із турецького боку. Кандидатуру довго шукати не довелося — Павло Вольвач звів мене зі своїм перекладачем Омером Демерджи. Той, до речі, переклавши повість «Кляса», дав їй іншу назву. Турецькою вона означає... «Братани». На мою думку, це непогане рішення, бо слово «кляса» туркам ні про що не говорило б. А слово «братани» вони могли чути і від наших «човників», і від туристів. Я вже не кажу про знаменитий одеський сьомий кілометр та інші «контактні зони». До пострадянського, значною мірою люмпенізованого і криміналізованого Запоріжжя, слово «братани» пасувало непогано. Відверта розповідь українця Павла Вольвача про рідне місто туркам сподобалася. Книгу очоче читають, що не може не радувати як самого автора, так і перекладача. Про олімпіаду з турецької мови Омер Демерджи також говорив з неабиякою гордістю:

— Учасниками олімпіади, фінал якої буде в Анкарі, є громадяни ста країн світу! Якщо точніше — ста трьох. Це, перш за все, тюркські республіки колишнього Радянського Союзу. Але не лише вони. Скажімо, є така велика країна, як Індонезія, і в ній традиційно популярна турецька культура. Ще у XVI столітті між Туреччиною і Португалією було своєрідне змагання за вплив на Індонезію. Індонезійські правителі запросили до своєї країни султана Сулеймана, аби він підтримав її боротьбу з португальськими колонізаторами. Було чотири великих походи турецького війська до Індонезії. Там залишилися нащадки цих воїнів.

І вони досі не забули турецьку мову... Збереглися поховання з написами турецькою, цікаві документи. Турецький вплив відчувається навіть у деяких африканських країнах, зокрема, в Нігерії. Це пов'язано не з історичними подіями, а з сучасним підходом керівництва країни до навчання, освітнього процесу. Були певні проблеми з нігерійською системою освіти, тому вони вирішили запозичити турецький досвід. Паралельно нігерійці почали вивчати турецьку мову...

Запитую в Омера — що, на його думку, тепер зближує Україну і Туреччину? Перекладач відповів:

— Історія. Є багато спільних моментів. Після Другої світової війни Туреччина також була в пошуку, як і Україна тепер. Хоч вона і не брала активної участі у Другій світовій, але була дуже ослабленою. Ще під час Першої світової війни ми втратили багато інтелігенції. В 1916–1917 роках Туреччина збройно відстояла своє право на володіння протокою Дарданелли. Воювати довелось з англійцями, французами, італійцями... Ми захистили себе самі, без допомоги Німеччини, яка тоді була нашим союзником. Але загинули найактивніші, найпатріотичніші люди — молоді вчителі, лікарі, інженери... Народ втратив свою еліту. Щось подібне пережила Україна під час Другої світової війни. Спільне у нас: руїна, втрата людських ресурсів. Тільки сконцентрованими зусиллями патріотів вдалося поступово модернізувати Туреччину. Але це були титанічні зусилля! Тепер ми посідаємо тринадцяте місце в світі за рівнем економіки, і все турецьке стає значно престижнішим, ніж було раніше. Тому й українці повинні мобілізуватися і діяти, відкинувши традиційне «моя хата скраю...» І тоді така багатуща земля, як у вас, неминуче забезпечить успіх і процвітання.

Сергій ЛАЩЕНКО

Омер Демерджи

Віталія Гараган

Павло Вольвач

Понад сто років тому в одній із численних своїх «шевченківських» розвідок, яка мала доволі символічну назву «Наші обов'язки до пам'яті великого поета», Василь Доманицький зазначав: «Культурність нації у значній мірі виявляється в тому, як шанує нація своїх найкращих синів, апостолів правди і науки, діячів національного відродження. Коли прикласти цю міру до нас, то невелика честь та похвала на долю нам випаде». Далі ж аргументує свою думку прикладами нашої національної інертності й байдужості, котрі чи не найвиразніше виявилися у ставленні до пошанування «найбільшої слави нашої, всесвітнього поета Т. Г. Шевченка», чий сорок шість років із дня смерті минули тоді. До цього означеного Доманицьким універсального морального (чи й національно-морального) імперативу, який у нас незрідка проявляється на рівні ментальності, учений повертається і в ряді інших своїх писань... Нині ж можемо вкотре згадати зацитовану його тезу щодо культурності нації, застосувавши її вже з приводу майже всезагального забуття самого Василя Миколайовича, якого з повним правом і без жодної умовності слід відносити до найкращих синів нації, жертвних діячів національного відродження.

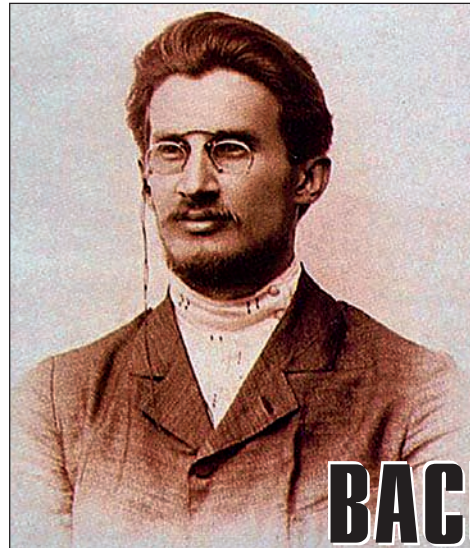
Василь Доманицький справді належно в Україні не поцінований і не пошанований. Він справді мало знаний навіть у рідних краях. У цьому можна дуже легко пересвідчитись, запитавши навіть освічених — з наукового, інтелігентського середовища — людей. Від цього робиться невимовно прикро, особливо ж коли вдивишся і вчитаєшся в той огроми різномірних і дуже цінних робіт, що його «горнув» поперед себе цей уражений смертельною хворобою зовсім молодий чоловік, коли вчитаєшся в рядки спогадів близьких Доманицькому людей, написаних теж майже століття тому: «Знаю тільки, — писав С. Єфремов, — що такі особи одиницями лічаться навіть серед багатших на визначних людей народів... І не тільки діяча шкода в особі Доманицького, — шкода ще більше людини, чистої серцем і незломної духом, яка воістину «зерна не правди» не мала за собою й вічно горіла тим святим вогнем, що піднімає вибірних людей високо понад рівень буденщини...»

Потрохи згладжуємо свою провинку перед Василем Доманицьким і його подвижництвом, повертаємо його багату спадщину до активного наукового вжитку. Звісно, це не найшляхетніший чин — очікувати якоїсь дати, аби принагідно (!) сказати цілком заслужене слово про людину чи її працю. На жаль, у нас частіше виходить саме так. Правда, кожну конкретну ситуацію слід аналізувати окремо. Чому, скажімо, про Доманицького в «комуністичні» роки не надто «розповсюджувались»? Яка тому причина (чи причини)? Звісно, вони є, і для практики українського життя вони в кожному випадку начебто й конкретні, та водночас і універсальні. Бо поряд із конкретним Василем Доманицьким можна поставити таких же конкретних Сергія Єфремова, Федора Матушевського, Євгена Чикаленка, Тодося Осьмачку і т.д., і т.п., а назгал вони всі універсалізують картину «на тему» забуття чи на тему «культурності нації».

Уже в незалежній Україні, попри безліч сьогочасних, поточних проблем, усе ж поступово воздається всьому за труди його, незалежно від часової віддаленості тих трудів. Зі щирим неофіційним здивуванням дізнаються цілі покоління теперішніх українців про багатьох і багатьох достойників непростоті української історії. У їх числі і Василь Доманицький — історик, етнограф, літературознавець, фольклорист, археолог, текстолог, економіст, видавець, мовознавець, письменник... Власне, людина з широким колом обдарувань і з глибокими національними українськими — переконаннями, людина, яких завжди мало у світі і які «закривають» собою цілі галузі знань, а їхня вага і значення найповніше виявляються по їх же відході. Знову ж, найчастіше виходить саме так. З Василем Доманицьким сталося дещо інакше. Його роль у справі українського національного відродження рубежу XIX–XX століть належно оцінювали ще за його життя. Може, тому, що подібний йому подвижник було в тодішній Україні мало, а роботи «на рідному полі», як писав класик, — багато.

Оскільки про Доманицького останніми роками з'явився ряд публікацій із доволі детальним викладом біографічних відомостей про нього (В. Іскорко-Гнатенко, А. Бобальченко, М. Наєнка та ін.), тому тут означу життєпис ученого стисло. Отже... Василь Миколайович Доманицький на-

родився 19 березня (н. ст.) 1877 року в селі Колодисте Звенигородського повіту Київської області (нині — Тальнівський р-н Черкаської обл.) в родині місцевого священника отця Миколая та його дружини Парасковії Опанасівни. Крім Василя, в родині Доманицьких було ще п'ятеро дітей: брати Платон, Михайло й Віктор (усі, до речі, стали видними людьми: у банківській справі, кооперативному русі, громадській діяльності й літературознавстві) і сестри Антоніна та Зінаїда (остання з них померла малолітньою). Варто зауважити, що родовідна лінія Доманицьких — то була лінія людей духовного, священницького середовища, своєрідним «гніздовищем» якої й був той за-

ВАСИЛЬ ДОМАНИЦЬКИЙ, ЯКИЙ «НОСИВ У СОБІ СМЕРТЬ, А СІЯВ ЖИТТЯ»

куток колишньої Київщини, названий згодом Шевченківським краєм. До речі, з цього ж таки закутка колишньої Київщини пішли у світ ще кілька «поповичів» — справжніх подвижників українства: брати Сергій і Петро Єфремови, Павло Филипович... Вони були близькими земляками Василя Доманицького, а Сергій Єфремов — щирим другом і соратником.

Практично відсутні відомості про перші освітні кроки Василя Доманицького, хоч можна певно казати, що вони були зроблені в місцевій церковно-приходській школі, яка була відкрита в Колодистому ще 1875 року. А от наступні шаблі освіти — то вже певний відступ від усталених стереотипів: Василь, як і інші його брати, не підтримав родинну традицію, не став семінаристом-церковником, а обрав шлях світської освіти. Можливо, і в цьому крилася зернина того конфлікту, який згодом розвинеться між Василем і його батьком-священником, а поглиблять мотивацію конфлікту вже імперативи світоглядного плану. Дійде до того, що хворий Василь Доманицький, маючи потребу в коштах на лікування, не прийматиме батькової допомоги. Але то буде дещо пізніше.

Доманицький продовжив навчання в Київській гімназії, вже там виявивши виняткове старання й великий інтерес до навчання. Безперечно, крім виняткової сумлінності у ставленні до навчання і праці, так органічно властивої Доманицькому, на його наукове, громадське й особистісне становлення вплинули такі визначні діячі, якими були Володимир Антонович, Олександр Кониський, Володимир Науменко, Микола Лисенко, Євген Чикаленко, інші київські «старогромадівці», а також і ті діячі, з якими Василь Миколайович активно співпрацював — Іван Франко, Михайло Грушевський, Володимир Гнатюк, В'ячеслав Липинський, Сергій Єфремов...

Уже зі студентських літ Доманицький поринув у громадське й наукове життя, завжди й у всьому виявляючи дивовижну — до жертвності — працездатність, а ще — глибоку компетентність у всьому, за що брався. Є достатньо підстав називати Василя Доманицького вченим енциклопедичного складу передовсім у сфері гуманітаристики, хоча і в багатьох інших, «негуманітарних», сферах (та ж банківська справа, скажімо, чи кооперативний рух тощо) Доманицький почувався впевнено. З-під його легкої й талановитої руки ледь не миттєво з'являлись десятки й десятки публікацій різної тематики, жанрової специфіки і спрямованості. Його ім'я і псевдоніми часто зривали на сторінках багатьох видань, передовсім «Київської старини», «Записок НТШ», «Ради», «ЛНВ» та ін.

Найплідніший у науково-творчому сенсі час Василя Доманицького — останнє десятиліття його життя (1901–1910 роки). На це ж саме десятиліття припадає нерівний, але неймовірно мужній поєдинок молодого чоловіка з невиліковною тоді

хворобою — сухотами. Те десятиліття стало для Доманицького десятиліттям вимушених мандрів. Борючись із хворобою, Василь Миколайович кожен осінньо-зимовий пору вирушав у тепліші краї підлікуватися. Виняток — зима 1904–1905 років, коли Доманицький відмовився десь їхати, зимував у рідному Колодистому і розгорнув тут такий успішний кооперативний рух, що налаштував проти себе місцеву й немісцеву владу, потрапив у «неблагодійні», й надалі вже не тільки хвороба штовхала його до зміни місця проживання, але й загроза арешту й висилки на Вологодщину, напівлегальне становище. Останні кілька літ він узагалі більше часу був за кордоном (Галичина, Польща, Франція), там, зрештою, і скінчив свій подвижницький і жертвний земний шлях. Помер Василь Доманицький у французькому містечку Аркашон 11 вересня 1910 року. Восени того ж року побратими перевезли його прах в Україну й поховали в рідному Колодистому...

Невилікована хвороба, звісно, була тим тяжким і темним тлом життєвого шляху Василя Доманицького, але на такому тлі ще рельєфніше постає та величезна праця, яку він здійснив. Можливо, а скоріше — напевно, оце десятилітнє балансування Доманицького між життям і смертю, оцей нерівний поєдинок збагатили й без того світлу душу Василя Миколайовича високими моральними чеснотами, укріпили його віру в них і несхитне слідування тим чеснотам до кінця буття на

кової проблеми на початок XX століття, на час, коли Доманицький жив і працював. Усі названі риси Доманицького — науковця, особливо ж підкреслений науковий об'єктивізм, значною мірою обумовлювалися й моральними імперативами молодого вченого, виявленими в його працях по-різному. Передовсім, певно, слід сказати, що Доманицький — науковець (і не тільки!) був позбавлений марнославства, міг безпроблемно визнати свою дослідницьку неправоту в якомусь питанні (деінде в його працях це бачимо, хоч і зрідка), вмів віддати належне іншим ученим, про студії яких вів мову. Це легко спостерігати, читаючи його рецензії чи бібліографічні огляди. Дуже показові в цьому сенсі судження Доманицького про праці І. Франка, М. Грушевського, багатьох інших «почтенних» авторів. Водночас Доманицький міг принципово і критично поцінувати працю тих же «почтенних» колег, як, скажімо, критикує розставлені І. Франком наголоси над творами Т. Шевченка чи позицію С. Єфремова щодо Марка Вовчка. У цій же площині варто розглядати і відстоювання Доманицьким першості З. Доленги-Ходаковського в українській фольклористиці, й авторства Марка Вовчка — М. О. Вільнської в «Народних оповіданнях» та її доброго імені як людини й письменниці (лицарською назвав позицію Доманицького критикований ним С. Єфремов), і відведення натяків на нібито некоректне присво-

ення М. Максимовичем частини спадщини З. Доленги-Ходаковського тощо. На іншому ж полюсі цієї ж імперативної моральної позиції Доманицького можна поставити, скажімо, принципіву, різку критику еволюції П. Куліша у ставленні до Марка Вовчка, позиції Ганни Барвінок та Олени Пчілки щодо Марка Вовчка («В обороні мертвих од живих» та ін. праці), вчинку Григорія Честахівського («Одна з «Катерин»), поведінки Миколи Костомарова на допитах у справі Кирило-Мефодіївського товариства (рец. «Признання Н. І. Костомарова...») та ін.

Питомою рисою праць Доманицького була їхня переконлива наукова аргументованість, котрої вчений досягав надзвичайно уважною текстовою роботою, справжнім «буквоїдством» (показові праці про Климентія, «Авторство Марка Вовчка», «Недруковані твори Артемовського-Гулака» тощо), досконалим вивченням архівів (показові праці про З. Доленгу-Ходаковського, про Т. Шевченка — «Критичний розгляд...» та ін., про Марка Вовчка...). Цей науковий «документалізм» студій Доманицького, безсумнівно, додавав їм ваги, а дослідникові — авторитету в наукових колах, а ще, певно, відбирав можливі бажання опонентів відповідати «фактом на факт».

Такою ж органічною рисою Доманицького-науковця було те, що він був українським ученим, переконано і послідовно українським. На всі теми і проблеми він дивився, всі їх оцінював поглядом українця. Кожен, хто читатиме праці Василя Доманицького, таку рису обов'язково відзначить. І в оцінках, скажімо, творів києворуського періоду, і в шевченкознавчих публікаціях, і в теплих зображеннях українських симпатій Марка Вовчка, і в етнографічних нарисах про Галичину, Буковину, Словаччину, Гуцульщину. У працях Доманицького про тодішній «закордон» виразно простежується екстраполяція побаченого там на українську («підросійську») дійсність. З цього ж семантичного джерела простежає і критика деяких власне російських публікацій, в яких Україна чи українці (в т. ч. українські письменники) подавалися викривлено, скупо чи й зовсім ігнорувалися. Від цієї риси Доманицького досить легко «перекинути місток» до оцінки його історіософських позицій. Те, що Василь Миколайович з повною адекватністю сприймав антиімперські твори Т. Шевченка, одну з ключових його державницьких тез («В своїй хаті своя правда, і сила, і воля»), що в історико-етнографічних нарисах («Про Галичину...») писав про княжу назву «Русь» як про «наше наймення» й відповідно диференціював тогочасні племена, що в багатьох його працях дуже виразно відчутний антимосковський (і анти-«москвофільський») пафос, як, власне, й антипольський у соціально-політичному зрізі, можна з певністю говорити про навіть не автономістські, а проукраїнські державницькі позиції Доманицького.

Якщо характеризувати Василя Доманицького як науковця, то передовсім варто вести мову про очевидну енциклопедичність його пізнань. Досить поглянути на бібліографію публікацій ученого, аби в цьому переконатися. Аналіз же публікацій Доманицького так само виразно засвідчує інші риси його як науковця — глибоку компетентність в усіх темах, про які він вів мову, базовану передовсім на досконалому володінні джерельною базою (бібліографією) відповідної теми, а також підкреслений науковий об'єктивізм, зіпертий на ту ж таки компетентність в осмислюваних питаннях. Звісно, все це мовиться про становлення тої чи тої нау-

Неодноразово в його працях окреслюється й геополітичний контур тогочасної України. У тому ж нарисі «Про Галичину» Доманицький пише, що «галичани й ми» — «один український народ, котрий розкинувся від Карпат аж до Дону і ще далі, до Уралу та Кавказьких гір». У значно ширших, як нині, вимірах пише Доманицький і про українську Слобожанщину. Є всі підстави говорити про Доманицького не тільки як про патріота, але і як про переконаного демократа й гуманіста, який щиро переймався долею не тільки свого, а й інших народів, якому неприйнятні будь-які форми експлуатації, соціальної, національної, особистісної несправедливості в координатах загальнолюдських цінностей.

Нарешті, поглиблювало науковий рівень студій Доманицького те, що він володів кількома іноземними мовами, працював з іноземними науковими першоджерелами, архівами тощо.

Дуже важливо й те, що Василь Доманицький, будучи ерудитом-інтелектуалом, вправно володів різними стилями письма. Йому піддавалися і строга наукова стилістика, і публіцистична заостреність, і лірична тональність, іронія, гумор. Останні особливо прозвучали з його численних листів, які він любив писати. Не кажу вже про те, що Доманицький вправно володів і пером поета, перекладача.

Означені даровані Богом таланти, поможени на дивовижну працездатність, і дозволили Доманицькому за вкрай несприятливих умов досягти тих унікальних результатів, які ми зараз від нього маємо. «Безмежна любов до рідної країни, до рідного народу, свідомість свого обов'язку працювати на їх користь», — писав про Доманицького його щирий друг Федір Матушевський, — робили те, що Василь кидався на всі боки в роботі. Він не шукав її, як, буває, інші шукають і не знаходять. Василь скрізь її бачив, одразу знаходив і в ту ж мить, недовго думаючи, без вагання й одтягування брався за те, що перше було перед очима. Заходившись коло діла, хоч би яке воно було, велике чи мале, інтересне особисто для його чи ні, — Василь робив його швидко, совісно і заподатливо». Здається, для нього не існувало «неінтересної», нелюбої роботи, бо в кожній він знаходив те раціо, яке стане у добрій пригоді людям, громаді, рідному народові. Судячи з численних його студій, зокрема і численних рецензій та бібліографічних оглядів, Доманицький дуже багато читав різноманітної літератури, відстежував періодику, був добрим знавцем української та світової історії, літератури, наукових джерел передовсім у сфері гуманітаристики. Така науково-творча поліфункціональність, яку явив Доманицький, назагал була ознакою часу, рисою українського поступу другої половини XIX — поч. XX ст.

Варто вказати на жанрове розмаїття писань Василя Доманицького: його перу належать численні замітки, статті, бібліографічні огляди, рецензії, ґрунтовні й об'ємні наукові дослідження, епістолярні речі, в т. ч. публічні послання (цикл «Листів з-за границі»), тематичні огляди, текстологічні праці, словникова робота, некрологічні тексти, фольклористичні записи й розвідки, етнографічні й побутово-етнографічні, публіцистичні нариси, статистичні описи, спомини тощо. І все це — найрізноманітнішої тематики, з різною мірою описовості й аналітизму, інтонаційності й настроєвості. Додам, до речі, що за всього трагізму ситуації, зумовленої прогресуючою хворобою, великий життєлюб Доманицький був невиправним оптимістом. «Це був тридцятилітній чоловік з душею п'ятилітнього хлопця», — написав у спогадах про Доманицького Дмитро Донцов. Крім усього «глобального», Василя Миколайовича цікавили, скажімо, і проблеми релігійного життя, побуту служителя культу, тема щеплення всіпи в якомусь регіоні чи бджільництво, музейна справа і громадська мораль, місія депутатів до Думи, географія, зоологія...

Безсумнівно, кожна з іпостасей науково-творчого і громадського самовияву Доманицького потребує нових і нових серйозних досліджень. Про його спадщину дещо й написано, але вибірково і фрагментарно.

Важливо, що нині спадщина Василя Миколайовича Доманицького повертається до активнішого наукового вжитку, що, нарешті, цьому жертвальному подвижникові починає віддаватися належна, заслужена шана. Як мовиться, краще пізно, ніж ніколи. Роботи ж над багатим спадщиною Доманицького — непочатий край. Але, як мовив глибоко шанований Доманицьким поет, роботащим умом, роботащим рукам... І далі — за текстом...

Володимир ПОЛИЩУК,
доктор філології, професор
м. Черкаси

НАПІВРОЗГАДАНА ТАІНА

Розписані вже мало не по днях усі події життя великого сина української землі Тараса Шевченка, і все ж трапляються несподіванки, які доповнюють життєпис поета-художника, допомагають рельєфніше відтворити його постать. Випливають із сутінок минулого невідомі твори, які ніколи не згадувались дослідниками, з'являються нові імена. Про одну таку загадку історії варто розповісти. Гадаю, що це повідомлення не залишить байдужим кожного, хто цікавиться спадщиною Шевченка, досліджує його біографію.

1842 рік був шедрим на творчий ужинок Кобзаря. Серед його доробку — поеми «Слепая», «Гамалія», драма «Данило Рева». Його поглинають клопоти з приводу видання поем «Гайдамаки», «Утоплена», «Мар'яна-черниця» та ін. А був він на цей час ще студентом Академії мистецтв, тобто зобов'язаний відвідувати навчальні класи, складати місячні та квартальні іспити, брати участь в академічних виставках малярських творів.

Але, крім цієї «офіційної» частини творчого процесу, працював на свій розсуд над мистецькими композиціями, портретами, ілюстрував визначні видання свого часу. У тому році були намальовані картини «Катерина» та інша, невідома поки що за назвою, яку купив на виставці російський літератор — герой війни 1812 року, а на час, про який ідеться, комендант Петропавлівської фортеці І. М. Скобелев; «Зустріч Тараса Бульби з синами», «Панна Сотниківна», портрети «Невідомої за фортепіано», М. П. Соколовського тощо. Тоді ж були створені понад тридцять ілюстрацій до книги М. Польового «Історія Суворова». Мабуть, одержання го-

нонару за ці ілюстрації дало можливість художникові вирушити в омріяну закордонну подорож. На початку жовтня він відплив пароплавом по бурхливому Балтійському морю «у Шведчину й Датчину», але тяжка хвороба стала на перешкоді здійсненню цього наміру. Т. Шевченка висадили з пароплава у Ревелі (Таллінні), і після одужання він мусив повернутися до Петербурга. Це сталося 16 листопада. Був він ще на той час таким кволим, що, як зазначав у листі до П. М. Корольова, ледве міг тримати в руці перо.

А тим часом за його відсутності в театральному житті Петербурга сталася визначна подія. На гастролі з Парижа прибула знаменита італійська опера. Провідною солісткою в ній була світової слави співачка Поліна Гарсія. Спектаклі почалися у листопаді.

Вперше виступила Поліна Гарсія на петербурзькій сцені в опері «Севільський цирульник» у ролі Розіни. Враження було приголомшливе. Зал увесь заанімований — усіх зачарував нечуваною краси голос (мецо-сопрано) і талановите виконання ролі. Після концерту її карету обсіпали квітами. Натовп шанувальників супроводжував її до самого дому.

З цього першого виступу й до закінчення гастролей у російській столиці співачка користувалася незмінним успіхом. Слід мати на увазі, що на цей час Поліна була уже загальновідомою зіркою світового масштабу. Французька співачка (іспанка за походженням) Поліна Гарсія-Віардо (1821-1910 рр.) була також і композитором та вокальним педагогом. Виступала й з літературними творами. Її чоловік — відомий французький поет, письменник, перекладач, мистецтвознавець Луї Віардо (1800-1883 рр.) з 1833 року був директором Італійської Опери в Парижі. В його творчому доробку — переклади з російської мови творів Гоголя, Пушкіна, Тургенева.

Поліна також була в товариських стосунках із найвідомішими французькими письменниками. Ширим її другом стала, наприклад,

Жорж Санд, яка прототипом головної героїні свого роману «Консуело» взяла Поліну Віардо. Крім портретної схожості й особливостей творчої манери і майстерності, Консуело притаманні й високі духовні поривання, і глибоке розуміння мистецтва, які були властиві Поліні. «Існує геній душі», — висловлювалася Жорж Санд з приводу своєї героїні. Такої ж думки була вона й відносно прототипу своєї чарівної співачки.

Сучасники, в тому числі й Жорж Санд, відзначали, що Поліна не була особливо вродливою. Чарували лише її величезні чорні очі. Але під час співу вона дивовижно змінювалася. Одухотворений вираз обличчя перетворював її на невимовну красуню, яка полюнула усіх. Так підкорила вона й відвідувачів Паризької Опери у Петербурзі.

Сфера інтересів подружжя Віардо сприяла їхньому швидкому зближенню з мистецькими колами, з петербурзькими літераторами. Незабаром Луї Віардо навіть брав участь у полюванні разом з Іваном Тургенєвим. З того часу на все життя причарувала Поліна своїм надзвичайним голосом Івана Сергійовича Тургенева.

Петербурзькі меломани шаленіли від захвату, склепіння глядацької зали здригалося від бурхливих овацій. Це тріумфальне явище не могло залишити байдужим Тараса Шевченка.

Із автобіографічних творів, щоденника, листування, спогадів сучасників відомо, що був він завзятим театралом ще з часів своєї кріпацької юності. Тим більше не цурався він цього мистецтва, ставши вільним. Його найширшими друзями стали відомі актори, співаки, музиканти. Сторінки його щоденника, повістей рясніють іменами композиторів та назвами їхніх творів. У його поезіях домінує образ народного співака-кобзаря. Та й сам він, як свідчать сучасники, чудово співав.

Зрозуміло, що не зміг Шевченко обминути й гастрольні виступи Італійської Опери. Хоча, на жаль, ні в літературних джерелах, ні в рукописних документах жодної згадки про це не зафіксовано. Очевидно, у зв'язку з хворобою зміг він завітати до театру не раніше грудня 1842 року. Який слід залишили в його душі ці відвідини — можна лише гадати. Хоча серед петербурзьких знайомих Поліни, безперечно, були друзі Тараса, з якими він міг ділитися своїми враженнями, думками (наприклад, Семен Гулак-Артемівський, який саме тоді почав виступати з партією Руслана в опері Глінки «Руслан і Людмила»), але свідчень їхніх про це не залишилося. Взагалі, досі не траплялось жодного натяку на можливість будь-яких контактів українського поета із знаменитим подружжям.

І все ж незаперечні свідчення про зустрічі українського поета із французькою співачкою знайшлися. Їх вдалося виявити безпосередньо у його творчому доробку. Понад сто п'ятдесят літ залишається нерозгаданим ім'я чарівної жінки, яку увічнив у своєму творі український митець. Акварель ця, на жаль, відома лише з репродукції в академічному виданні під назвою «Портрет невідомої біля фортепіано» (Тарас Шевченко. Повне зібрання творів у десяти томах. К., 1961, том сьомий, номер 37). Відсутність будь-яких даних про походження, місце збереження цього твору унеможливила його конкретну атрибуцію. Єдиним дороговказом у цьому напрямі був авторський підпис і дата: «1842», а також така деталь: жінка не просто позує — вона, акомпануючи собі, співає. Отже, не виключена її причетність до театральної сцени. Залишався єдиний шлях — пошуки тих, хто міг особливо

Картина Тараса Шевченка «Портрет невідомої біля фортепіано». 1842 рік

зацікавити поета у тому році своїм обдаруванням.

Врешті-решт серед різноманітних іконографічних матеріалів привернули увагу портрети Поліни Гарсія. Перше враження приголомшило. Особи, зображені на гравірованих портретах Поліни й акварелі Шевченка, були тотожні. Це здавалось неймовірним, але разом із тим було незаперечним фактом.

Особливо один, що його пропонуємо увазі читача разом із аквареллю Тараса Григоровича Шевченка, остаточно розвіяв усі сумніви. Порівняння рис обличчя на обох портретах переконувало в їхній ідентичності. Такий самий розліг густих видовжених брів, прямий, з вирізьбленими ніздрями ніс, циганкуваті очі, пишні вуста. До того ж, на додаток до статті портрети постать Поліни подається майже в такому ж ракурсі, як і на Тарасовій композиції, що ще більш підкреслювало їхню різючу подібність.

Неможливо припустити, щоб світової слави актриса їздила позувати в студентську Тарасову комірчину на Васильєвському острові. Гадаю, що сеанси відбувалися у неї на квартирі, на Невському проспекті навпроти Александрійського театру. Та й деталі інтер'єру підтверджують цю думку.

Залишається відкритим питання, хто був у них перекладачем. Ним міг стати замовник цього портрета або ж чоловік Поліни — Луї Віардо. Можливо, і сам Тарас міг обійтися без посередника, бо, як відомо, у цей час він вивчав французьку мову. Очевидно, це залишиться назавжди нерозгаданим.

Немає жодного сумніву, що людина, яка замовила портрет Поліни, була добре знайома Шевченкові або, найвірогідніше, входила до кола його друзів і шанувальників поетичного дару. Інакше не могло бути, бо в Петербурзі славилося чимало визначних портретистів, які вважали б за честь запропонувати свої послуги цьому співочому диву, але вибір Поліни випав на долю учня академії, а не модного світила. Треба гадати, що вирішальне значення мало й те, що загальноновизнаний поетичний талант Тараса Шевченка, його незвичайна доля мусили зацікавити Поліну та її чоловіка-поета.

Думається, що у Франції у котрогось із нащадків зберігається архів цього визначного подружжя і в ньому колись будуть знайдені нотатки про зустріч із Кобзарем.

Так і залишається таємницею, хто саме порекомендував Тараса як портретиста, хто замовив портрет, кому належав цей твір на початку 40-х років XIX століття. І, нарешті, найважливіше — кому він належить зараз.

ГЛАФІРА ПАЛАМАРЧУК

* * *

Ця стаття-версія кандидата мистецтвознавства, члена Спілки художників України Г. П. Паламарчук, якої сьогодні, на жаль, вже немає з нами, вперше побачила світ ще років 15 тому. Через деякий час її дослідження продовжив кандидат філософських наук В. Чуприна...

(Продовження теми — в наступних номерах «КС»)

ОСОБЛИВА РОЛЬ У ЖИТТІ ШЕВЧЕНКА

Українська діаспора просить встановити у російському місті Нижній Новгород пам'ятник Тарасу Шевченкові до 200-річчя від дня його народження. Про це йдеться у переданому УНІАН зверненні Нижегородського товариства української культури «Джерело» до керівництва Росії та України.

«Члени української громадської організації «Джерело» щорічно відзначають день народження нашого великого земляка, покладають квіти до пам'ятної дошки на будинку № 2 по Верхньоволзькій набережній. Однак зв'язок Нижнього Новгорода з іменем Т. Шевченка настільки значний, що, на нашу думку, лише пам'ятних дошок мало, у місті необхідно встановити пам'ятник нашому великому землякові», — йдеться у документі.

Наголошується, що «Нижній Новгород відіграв особливу роль у житті поета. Зокрема, при поверненні Т. Шевченка в 1857 році із заслання, де він провів 10 довгих, важких років, у Нижньому його перехопило розпорядження царя про повернення поета назад в

Оренбург. Однак прогресивна громадськість міста за підтримки губернатора знайшла вихід із цієї, здавалось, безнадійної ситуації: було вирішено повідомити владі про «хворобу» поета. Оформили медичний огляд, засвідчили його в жандармерії, і це дозволило Шевченкові залишитися в місті до одержання нових розпоряджень стосовно нього». Таким чином, поет вимушено провів у Нижньому півроку — з 20 вересня 1857 р. до 8 березня 1858 р. Тут Т. Шевченко написав такі твори, як «Муза», «Доля», «Слава», «Неофіти», «Юродивий».

«Менше двох років залишається до знаменної дати — 200-річчя від дня народження Великого поета, Художника, Кобзаря України — Тараса Григоровича Шевченка. Громадськість Нижнього Новгорода і насамперед українці, що проживають тут, повинні гідно зустріти цю дату. З відкриттям у Нижньому Новгороді Генерального консульства України у членів українського товариства «Джерело» з'явилася надія на втілення в життя нашої давньої мрії. Переконавши просимо всіх небайдужих українців і росіян, представників інших національностей посприяти в реалізації цієї пропозиції», — йдеться у зверненні.

Однією з найшляхетніших людських чеснот є пам'ять. Пам'ять серця. Пам'ять про тих, хто жив і творив серед нас і вже, на жаль, відійшов за вічну межу. Обов'язок наш, живих, пам'ятати про них, допоки ми самі живемо й ходимо по тій землі, по якій ходили й вони.

Добру й благородну справу роблять ті, хто вшановує пам'ять про людей творчих. Тільки останнім часом побачили світ книги спогадів про письменників, чий талант залишив свій добрий слід на теренах нашої національної літератури. Це, зокрема, книга спогадів (видання друге, розширене і доповнене) про відомого українського поета, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка Івана Гнатюка (Тернопіль, 2010); спогади про талановитого поета Анатолія Бортияка «На громах настояний скарбник» (Вінниця, 2010); спогади «Наш Микола Негода» — про поета, автора відомої пісні «Степом, степом» Миколу Негоду (Черкаси, 2009). Тут же, в Черкасах, нещодавно побачили світ дві книги спогадів про незабутнього Василя Симоненка його колеги, з якими він працював у газеті «Молодь Черкащини» — «Я воскрес, щоб із вами жити» Лілії Шитової та «Золоте перо Василя Симоненка» колишнього редактора молодіжки Григорія Суховершка. Готується книга спогадів про талановитого поета Станіслава Зінчука, який два роки тому пішов із життя.

А щойно у Запоріжжі побачила світ книга «Я — син великого народу» — спогади про високообдарованого поета, автора слів чарівної пісні «На долині туман» Василя Діденка, якому в лютому виповнилося б 75 років від дня народження.

Пропонуємо до уваги читачів спогади кримського українського поета Данила Кононенка про творчі зв'язки Василя Діденка з Кримом, зокрема з Коктебелем, де він любив бувати і якому присвятив чимало своїх віршів.

«ЩАСТЯ ДНЯ ПРОЗОРЕ ЛИНЕ В КОКТЕБЕЛЬ»

Хто з нас не чув чудової пісні:

*На долині туман,
На долині туман упав,
Мак червоний в росі,
Мак червоний в росі скупав.
По стежині дівча,
По стежині дівча йшло.
Тепле літо в очах ціло.
За дівчачим тим і я,
За дівчачим тим і я ступав,
Бо в долині туман,
Бо в долині туман розтав...*

Багатою вона полюбила-ся, припала до душі своєю ніжністю, безпосередністю, органічним поєднанням людської душі з природою, ніжності — з коханням, росянистого літнього ранку з легким молочно-білим туманом... А людям старшого віку вона навияла теплі спогаданя далекої мрійливої юності... Пісня давно стала народною і мало хто пам'ятає, що слова її написав талановитий український поет Василь Діденко.

Василь Іванович Діденко народився 3 лютого 1937 року в місті Гуляйполі на Дніпропетровщині (тепер це один з райцентрів Запорізької області) у сім'ї механізатора. Трудову діяльність, як і більшість його ровесників пововітної пори, розпочав дуже рано. Неповнолітнім хлопцем працював у колгоспі на різних роботах, причіплювачем на тракторі, помічником комбайнера.

У 1959 році закінчив філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. Перша збірка віршів В. Діденка «Зацвітай, калино» побачила світ, коли поетові не було й двадцяти років. Літературна критика високо поцінувала її, зазначивши, що вихід книжки — помітне явище в українській поезії 60-х років. Про вірші В. Діденка тепло відгукувались Платон Воронько, Арсен Ішук, Микита Шумило... Згодом з-під пера талановитого автора вийшли відомі поетичні збірки «Під зорями ясними», «Заповітна земля», «Степовичка», «Дивосвіті любові»...

Коли я особисто познайомився з Василем Діденком у Києві навесні 1972 року, він був уже знаним поетом. Про його творчість я, периферійний поет-початківець, автор першої збірки віршів «Джерело», що ось-ось мала побачити світ в сімферопольському видавництві «Таврія», багато читав у газетах і журналах. Його поезії мені дуже імпонували. Адже вони були такими ж пісненими і ліричними, як і в моего літературного кумира Володимира Сосюри. Як виявилось згодом, — Василево теж!

Не пам'ятаю вже зараз, хто нас познайомив з Василем у Будинку Співки письменників України, куди я приїхав на чергову республіканську нараду молодих авторів. Відомий київський поет, дізнавшись, що я з Криму,

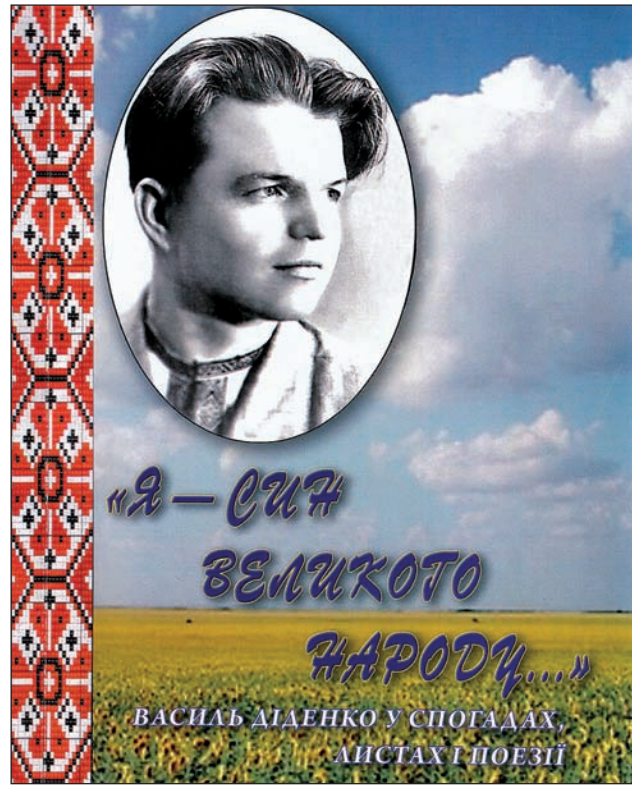
відразу потягнувся до мене душею. Певно, в Києві йому, степовикові, не вистачало душевного комфорту, було «тіснувато» і незатишно серед великої кількості літературних особистостей. А ще, певно, бажалось вилити душу якомусь «свіжознайомому», не набридлому чоловікові, яким для нього був я. Для декого, як згадував у «Літературній Україні» від 6.02.1997 р. його земляк із Запорізької області Олександр Ємець, В. Діденко був «диваком», людиною «не від світу сього». Його емоційну збудженість, надмірну веселість часом навіть декотрі списували на хворобу.

Я, залюблений у вірші цього вихрастого поета, не відчував жодного дискомфорту від того, що він палко говорив про поезію, розпитував про Крим, а дізнавшись, що я працюю в редакції обласної газети, обіцяв надіслати свої вірші. З усього було видно, що Василь Діденко любить і знає Крим не як розманіжений гарячими пляжами курортник, а як трудівник, котрий бажає цьому краю щастя і добра.

Не встиг я повернутися з Києва додому в Крим, як отримав від Василя тепло листа і кільканадцять віршів, надрукованих на машинці. Він просив дати «чим-побільше» добірку в «Кримській правді», оскільки саме в той час перебував на двомісячній армійській перепідготовці, а сім'ї (дружина й двоє синів) потрібна матеріальна підтримка.

На жаль, я не зміг «пробити» в «Кримську правду» «чим-побільше» віршів В. Діденка, за винятком, здається, одного-двох, бо й тоді, на початку 70-х, ця газета — орган обкому — не дуже відгукувалась друкувати вірші, українські ж — і поготів. З іншим листом Василь надіслав мені свою щойно видану збірку поезій «Дзвонять конвалії», з теплим написом: «Дорогому побратимові Данилу Кононенку на добру пам'ять. Широ В. Діденко. 20.04.72 р., Київ». А ще повідомляв, що в Сімферополі живуть його родичі, дядина, двоє двоюрідних братів і сестра. «Думаю, що десь наприкінці літа я з дружиною і синами провідаю Крим, отже, й до родичів заскочу. Жду твоєї книжки й твого фото. Міцно тисну руку, широко тебе обіймаю. Твій Василь. 20.04.72 р. Київ».

Наші дружні стосунки тривали протягом багатьох років. Не раз зустрічалися і в Києві, і в Ірпінському будинку творчості письменників, і в Криму — в моїй сімферопольській оселі та в Коктебельському будинку творчості письменників. Василь дуже любив східний Крим. Приїжджав і сам, і з сином на Коктебельське узбережжя,

ходив-блукав волошинськими стежками, милувався морем, особливо любив осінній карадазький ліс з достиглим червоним, як краплі рубіна, кизилом, котрий нагадував йому нашу красуню-каліну. Не цурався й чорнової роботи: хотів посмакувати вволю винограду — їхав на шебетівські виноградники, допомагав збирати врожай для радгоспу і сам наїдався від «пуза» янтарних солодких ягід. А скільки віршів, навіяних Кримом, написав він і тут, у Коктебелі, і там, у своєму Гуляйполі, де часто бував останніми роками. Деякі з тих віршів надсилаю мені, обов'язково зазначаючи присвяту — «Данилові Кононенку».

А якось я й сам у відповідь влітку 1989 року надіслав Василеві до Гуляйполя свого вірша, присвяченого Коктебелю, а, отже, й йому. Розпочинався той вірш рядками: *Твої читаю твори, - і радісно мені. І Коктебельські гори Синіють вдалині...*

Вже приблизно через тиждень у листі-відповіді Василь давав мені дружні поради: «У твоєму пречудовім вірші слід зробити ефонічне (звукове) редагування-виправлення. Замість «І Коктебельські гори синіють вдалині» напиши «Постали» чи «Пливуть у далині». Шліфуймо зразковість, хрестоматійність. Шануймо мову. Я дуже радий твоєму листу. Нову свою книжку «Рання ластівка» зможу прислати лише з Києва. Тираж її мізерний — 1700 примірників. Але тобі я знайду. Криму я завжди вдячний за прозорість і щедрість.

Василь. Гуляй-Поле. 18 липня 1989 р.»

Він був дуже вимогливий до слова. Справжній філолог. Мову знав до тонкощів, любив і вміло умів нею користуватися. Перечитую його книжки і не перестаю дивуватися, як він по-добро-

му, щиро, захоплено грав словом, як плевав пісенно-ліричну ритмомелодію своїх віршів, який він був весь зітканий з любові, по-сосу-ринськи ніжний до рідного краю, до України:

*Мату Україно,
Волі сторона!
Знову солов'їно
Голос вирина...*

Не знаю, на жаль, що він переживав останніми роками, місяцями перед своєю раптовою смертю, котра на-стала в 1990 році, але якісь життєві негаразди терзали Василеву душу. Такі висновки я роблю з його останнього до мене листа, датованого того ж таки 18 липня 1989 року. В ньому він висловлював бажання переїхати на постійне проживання до Сімферополя. «У Києві у мене квартири нема, є тільки прописка от уже 21 рік. У Гуляй-Полі (він чомусь писав саме так — *через дефіс і з великої літери назву свого рідного міста, певне, за навченим старим прависом*, — Д. К.) я купив піддержаний старий будинок 1 жовтня 1988 року. Якби його одремонтувати, то можна було б жити, як на дачі. Друге — «там земля скупа на жито — родить пирії (Павличко). Третє — добра вода є тільки метрів за п'ятсот... Василь Діденко».

...Боєм у серці віддзвоналася звістка (прочитав некролог у «Літературній Україні» від 19 квітня 1990 року) про рапто-ву смерть прекрасного поета Василя Діденка. Йому йшов 54-й рік... Поховали його спочатку десь під Києвом, а згодом перепоховали в Гуляйполі. Там, на рідній землі, він знайшов свій останній притулок, спокій своїй неспокійній душі, лишивши нам свої співучі поезії. Пропоную читачам неопубліковані вірші Василя Діденка, які він надіслав мені і котрі я бережу в своїх архівах.

Данило КОНОНЕНКО

КРИМСЬКІ ВІРШІ ВАСИЛЯ ДІДЕНКА

* * *
Червона зоря маяка
Ізнову на морі шука
Щасливого погляду в ніч
Твоїх зачарованих віч.
Кришталь обернувся
на келих,
На мушлю — каміння
морське.
Між друзів, як пісня,
веселих
Панує завзяття палке.
Червона зоря в Коктебелі
Веде золотий корабель.
І кожен мусон і пасат
Привіт посилає до хат.

А море валами гримить,
А море штормами шумить.
Червона зоря маяка
Ізнову у простір гука
Прихильників гордих
команд
Із росяним цвітом троянд.
Кришталь обернувся надзвін,
На мушлю — каміння рубін.
Гуляй-Поле, 6.VII.1989 р.

КОКТЕБЕЛЬСЬКА РОСА
Де з червоним кизилом
Гострий глід чагаря,
З Кононенком Данилом
Я спішу на моря.

Понад штормищем білим
Світла чайка ширя.
Сяє променем милим
Вечорова зоря.

Коктебельська роса
Виноградом звиса.
Та немає вже сил
Нам забути кизил.

Волю вітру скоря
Лиш орел-чорнокрил.
Понад сині моря
Тихне спокій могил.
І освітить зоря
Карадаговий схил.
Гуляй-Поле, 20.VI.1989 р.

ГЕНУЕЗЬКА ФОРТЕЦЯ
Золотого будяка
Стежка синова шука.
Літа радісну погоду,
Надколючу примху глodu
Стріли вежі Судака.
Сни холодні, теплі мрії.
Молодь ходить,
шторм блука.

Усміх матері Марії
З кораблями Кіммерії
В море волю випуска.
Гуляй-Поле, 7.V.1989 р.

* * *
Де вогонь кизилу
І легкі моря,
Кличе бухту милу
Юності зоря.

Мрійним Коктебелем
Постає привіт.
Ми постіль постелим
У трояндний цвіт.

Золоті ворота,
Неповторний грот.
Сонце від болота
Робить поворот.

На блакитні гори
День спрямує зов.
Линуть світлі хори,
Гомонить любов.

Де вогонь кизилу
І легкі моря,
Ранок бухту милу
Парусом скоря.

На блакитні гори
День спрямує знов
Сріблові узорі
І дзвінку любов.
Коктебель, 26.X.1989 р.

* * *

Обліта пелюсткова зоря —
Молодої троянди юнь.
І веде в коктебельські моря
Розвітрилена макова юнь.
Над пустельний полин
чагаря

Проглядає дітвора із клунь.
Плин століть
крізь таріль виміря
Ледь потьмарена горда
латунь.
Біла чайка над морем ширя,
Океани вергає дідунь,
Бородатий
штормище-красунь.

Розливає на світлі моря
Сиву славу легенда бабунь.
Кораблями шторми виміря
Синьо-білих портів

налаштує.
Маяка пурпурова зоря
За зеленою гра,
мов шампунь.

Красень-червень
собою скоря
Золотих смаглогрудих
красунь.

Хочеш — вискоч на дачу царя,
А як ні, то Ай-Петрі відсунь.
У приборах морських
повторя
Дивовижну розчуленість
юнь.

Гуляй-Поле, 7.VI.1989 р.
* * *

І на цю зиму,
І на ту зиму
Перенесе нам привіт
Чайка із Криму.
Гуляй-Поле, 7.V.1989 р.

* * *
Данилові Кононенку
на щирій спомин

Там, де сильне море
Й білий корабель,
Щастя дня прозоре
Лине в Коктебель.

Там мої і сина
Кроки на піску
Простеля Україна,
Як любов дзвінку.

Там, де грає штормом
Чорноморський вал
Пахне йодоформом
Ста вітрів хорал.

Там, де бурі боре
Гордий корабель,
Щастя дня прозоре
Лине в Коктебель.
(Надпис на збірці «Вродливий
день». Київ, 30.X.1980 р.)
* * *

Коли прилинуть пароплави
На коктебельський
мрійний міст,

Палкої творчої уяви
В моїй душі постане зміст.
Наснятьє молодість і лави,
Широко лави серед міст,
Де вітер осені ласкавий
Скида з гілок вологий лист,
А голос дівчини і трави
Пливуть крізь бур
осінніх свист.

На чорноморчці білявий
Усмішка тиха: прийде лист
Чи вже прийшов.

Зірки п'ятмаві
Добра засвітить аметист.
І тепло так гальчастий гравій
Постає привіт.
Ми постіль постелим
У трояндний цвіт.
* * *

Де висне Карадаг
Над синню мрійних скель,
Де яхт архіпелаг
Утворює готель
За пристанню легкою,
Де дівчина рукою
Торка дзвінкий пастиль,
Де яшму жовту над горою
Хлопчак малий —
веселий Лель —

Несе до осені осель,
Де кожен другий корабель,
Пливе на тихий Коктебель, —
Там для завзятого пііта
Іще звучать мотиви літа.
* * *

Світляки розсипа на моря
Пурпурова юнацька зоря.
І пливе золотий корабель
До високої мрії осель,
Де величній мли акварель
Домальовує наш Коктебель.

Так довірно горить не згоря
Пурпурова юнацька зоря
Над вершинами глинищ
і скель.

Рідну пісню складе
менестрель
Про шипшини куші,
де у кров
Руки сколює ніжна любов,
Про вогні, що забутим
вином
Розлились над сухим
пином.

ПРИРОСТАЄ КРИМ ВОЛИННЮ!

В одному з останніх чисел «Кримської світлиці» ми розповідали, що у другому кварталі цього року в м. Нововолинську Волинської області кількість передплатників нашої газети зросла одразу на кілька десятків осіб. І ось від нашого давнього читача і друга Євгена Олексійовича Притули (на фото) надійшло повідомлення, що ініціативу місцевих меценатів підтримав керівник нововолинського магазину «Смарагд» Петро Володимирович Мазурик. Відтепер ще більше нововолинців мають змогу читати нашу газету!

Редакція щиро дякує волинським шанувальникам «Світлиці» і закликає патріотів з інших регіонів держави підтримати українське слово в Криму, адже передплата на друге півріччя вже розпочалася!

Яка ж цікава газета «Кримська світлиця»! В ній висвітлюються не тільки політичні та історичні події, але й велика увага приділяється нашій культурі та її кращим представникам. Саме в цій газеті я й дізналася колись про нашу знамениту українську вишивальницю Віру Роїк. Побувала на її виставках, там же познайомилася і з самою майстринею. У своїх вишивках Віра Сергіївна зуміла показати всю красу нашої прекрасної України. В тяжкі роки вона не зламалася. Скільки сили волі було в цій маленькій тендіт-

ній жіночці. Я пишаюся нею. Своїми роботами вона зачарувала не тільки мене, а й весь світ. Беріть приклад з неї, будьте мужні, як Віра, бо:

Вона свята, як Мати Божа, душа і очі молоді, дала життя на рушникові культурі нашій на віки!

Ганна Павлівна ПОЛІЩУК
м. Сімферополь

* * *
25 квітня — 101 рік від дня народження В. С. Роїк.
Матеріали до цієї дати читайте на 16-й стор.

ПЕРЕДПЛАТИТИ «Кримську світлицю» на друге півріччя 2012 року можна у будь-якому поштовому відділенні на території України.
Передплатний індекс — 90269
ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ:
1 місяць — 9,27 грн.
3 місяці — 27,21 грн.
6 місяців — 52,77 грн.

ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА 2012 РІК

З 10 квітня Ви можете оформити передплату на друге півріччя

<p>УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА Передплатний індекс: 95220 106,05 грн (6 міс.)</p>	<p>ПАМ'ЯТКИ України Передплатний індекс: 74401 132,09 грн (6 міс.)</p>
<p>Театр Передплатний індекс: 74501 66,84 грн (6 міс.)</p>	<p>КИЇВ Передплатний індекс: 37112 46,95 грн (6 міс.)</p>
<p>Музика Передплатний індекс: 74310 66,84 грн (6 міс.)</p>	<p>КУЛЬТУРА і мистецтво Передплатний індекс: 60969 82,77 грн (6 міс.)</p>
<p>КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ Передплатний індекс: 90269 52,77 грн (6 міс.)</p>	

ОФОРМЛЕННЯ ПЕРЕДПЛАТИ НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧЯ 2012 р. РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ 10 КВІТНЯ.

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України та через передплатні агентства.

У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на всі наші видання можна через сайт www.presa.ua, на сторінці «Передплата On-Line».

Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можливо за адресою: <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу.

Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

О TEMPORA! О MORES!

ЯК НЕ ВІЙТИ ЗАМІЖ...

Цьому навчав на власному досвіді незаміжня телеведуча каналу СТБ «сексапільна» Анфіса Чехова, що, правда, обіцяючи при цьому суто протилежне: поділитися секретами того, як таки схилити чоловіка до шлюбу. Ця передача, що насправді має назву «Як вийти заміж», супроводжує реаліті-шоу «Холостяк» і присвячується переважно аналізу подій, які щойно відбувалися на екрані. А події ці розгортаються навколо потенційного жениха, який обирає собі наречену серед 25 красунь, що передачі «відбракувочує», як мінімум, одну з них. І не треба думати, що це чоловіча справа — залишатися до дівчини, мовляв, такі вже наші давні звичаї, — на екрані все відбувається з точністю до навпаки. Дівчата лізуть зі шкіри геть, аби сподобатися холостякові, дозволяють собі взаємні образи і приниження — як в обличчя, так і на кількамільйонну аудиторію глядачів. Бо конкуренція є конкуренцією, і для багатьох прийнятні будь-які засоби.

Але гірше за все те, що дехто з них дійсно закохується у їхнього «падишаха», і цьому сприяє увесь антураж передачі, «яка закохує»: це унікальна природа чужоземних країн, проживання у вишуканих апартаментах, ресторани, романтичні зустрічі, шонайкращі наряди. І тут перед телеглядачем вже не просто «спортивні» змагання, а гра на почуттях, коли програш може завдати серйозної моральної травми. Взагалі ж подібна процедура публічної боротьби за прихильність особи протилежної статі є не лише принизливою для її учасниць, але й дезорієнтує свідків цих подій: виявляється, то не півень має ганятися за куркою, а 25 курок за одним півнем!

Але жарти жартами, а поміж учасницями шоу трапляються такі збиті з пантелику й порядні дівчата. Скажімо, Юля Підгородецька — дівчина з величезними очима, від яких важко відірвати погляд. Та Юля схилила — вона зізналася холостякові, що у свої двадцять і трішечки ще не мала з чоловіками близьких стосунків і хотіла б розпрощатися зі цнотою тільки після весілля, яким розпочалось би її життя з одним-єдиним — і до самої смерті. Юля готова була запропонувати холостякові всі свої душевні скарби у надії, що він зможе гідно оцінити цей її крок.

Та де там! Нашадок царської династії Романових Френсіс (він же холостяк) одразу відправив дівчину додому, хоча вона, з очима повними сліз, до останньої хвилини намагалася достукатися до його серця. Чи зрозуміла тоді Юля, у чому її вина, чому вона змушена була залишити шоу, на відміну від своїх численних конкуренток?

У всякому разі, це їй доступно пояснили на телепередачі «Як вийти заміж» з красномовною темою: сексуальність проти невинності. Розкута, відверта, пишногогруда Анфіса у ще більш відвертій сукні з декольте ледь не до самого пупа, яка у свої далеченько за тридцять вже зверталася навіть до екстрасенсів, консультуючись щодо власного шлюбу, але очікуваних обіцянок так і не отримала, топталася по Юліних ідеалах і навчала її «сексапільності», що нібито є найголовнішою запорукою успіху у побудові сім'ї. Тому ж самому навчала вона й іншу дівчину, вимагаючи, щоб та «не стримувала свої інстинкти». І навіть провела для неї своєрідний майстер-клас. У пропагуванні розгнуданості та розпусти не відставали від Анфіси і так звані «експерти» з теж досить своєрідним особистим досвідом. Останній шлюб тридцятидворічного хореографа Тетяни Денисової із вісімнадцятирічним фіналістом «Х-фактора» Олександром Кривошапкою склався прямо-таки на очах у телеглядачів, і розлучилися нещодавно закохані ворогами. А можливо, і зовсім не закохані, бо кохання так швидко не минає, а мотиви розлучення

пов'язувалися із взаємними очікуванням практичного характеру, що так і не справдилися.

Ще один із «експертів» — письменник Олександр Бузина, відомий своїми брутальними висловлюваннями на адресу Тараса Шевченка (і не тільки), але ця патологічна неповага до пам'яті дорогої для мільйонів сердець людини поширюється і на інші ідеали людяності. Бузина прямим текстом довів до Юлі Підгородецької свою думку про те, що сексуальна стриманість людини не прикрашає, а відносна цнотливість радянського суспільства була спричинена лише страхом перед дуже поширеними венеричними хворобами і не мала жодного стосунку до моральних цінностей (нібито сьогодні ці хвороби вже викорінені і планетою не крокує справжня Божа кара — СНІД). Бузина також охоче і зі смаком ділився своїм сексуальним досвідом, що вимагалось і від запрошених на шоу дівчат, які, хоч і ніякових, але брали приклад зі старших.

Але який стосунок все це мало до заміжжя, коли «поруч і в горі, і в радості» та до материнства зокрема? І чи може, скажімо, людина, яка ніколи не стояла на ковзанах, претендувати на посаду тренера з фігурного катання, а особа з початковою освітою викладати вищу математику в університеті? Пам'ятаю, як колись критикували талановиту кримську письменницю Олену Криштоф, яка видала книгу «Ми і наші діти», де розмірковувала над вихованням молодого покоління. Мовляв, хіба має на це моральне право людина, яка ніколи не була в шлюбі і не виховувала власних дітей, хоча Олені Георгіївни таки дійсно було що порадити людям.

Пригадується й інше. Колись, під час мого навчання в інституті, нас знайомили із «буржуазною» теорією «склянки води». Це означало, що для сучасної людини, на думку деяких мислителів, вступити в інтимні стосунки навіть з кимось ледь знайомим має бути так само просто, як випити склянку води. Щоправда, студенти тоді не сприймали це за чисту монету. Ми, молоді, здебільшого були максималістами й цінували все справжнє і, в першу чергу, кохання. А ось діти наші та онуки взагалі майже викреслили це слово із вжитку. Вони просто «мають стосунки», «будують стосунки», «припиняють стосунки», згадуючи лише про стосунки і секс. А тих, для кого «склянка води» не є привабливою, дорослі дяді і тьоті з телеекрану примушують почуватися неповновартісними і соромитися своїх поглядів.

Але це зовсім не означає, що заміж беруть тільки повій (як у матеріальному, так і в моральному смислі слова). Більш за те, люди зі спотвореним світоглядом, особливо чоловіки, не поважають своїх однодумців жіночої статі і асоціюють їх не з якоюсь Анфісою Чеховою, а із представницями тваринного світу, що так само, хоч і підсвідомо, не контролюють своїх інстинктів. Звідти і загальна неповага до жінок, до її честі (а хіба так є?), здоров'я, життя. Жінку можна згвалтувати, а якщо вона, сказавши «а», не сказала «бе», то і вбити, спалити, як це зробили з Оксаною Макар. І небагато хто усвідомлює, що жінка — це й мати, і богиня, бо опустили її «нижче плінтуса».

А поміж тим у четвер телеглядачі знову зустрінуться із «холостяком» та його прихильницями, одна з яких оголосила, що вже настав час «застрибнути йому у штани». І знову «зірки» екрану з допомогою різної похабщини навчатимуть молоді бути не кращою за них самих. А кому, як і мені, буде боляче за ту Україну, яка прийшла до нас у піснях і спогадах, з її сором'язливими цнотливими дівчатами, котрі могли ошачливити будь-якого парубка, стати справжніми доньками для свекрухи і найдорожчими ма-тусями для своїх дітей.

Тамара СОЛОВЕЙ

ЦІЛЮЩІ ДЖЕРЕЛА НАШОЇ ДУХОВНОСТІ

Забриніла весна своїми струмками і принесла велике свято для України й українців – День народження Тараса Григоровича Шевченка. Саме цій визначній події був присвячений Тиждень української мови та літератури у Штормівській загальноосвітній школі-гімназії І-ІІІ ступенів. Учні школи із великим задоволенням брали участь у різноманітних конкурсах, численних вікторинах, позакласних заходах та виставках творчих робіт.

Розпочався тиждень із урочистої лінійки, присвяченої

198-й річниці народження Тараса Шевченка, та інтелектуально-розважального конкурсу «Ігри патріотів», у якому активну участь взяли учні 5-11 класів. Виконуючи разом різноманітні завдання, учасники конкурсу навчилися підтримувати одне одного, стали справжньою командою й отримали нові знання з історії України, мови, літератури та українського народознавства.

Для учнів 4-5 класів була організована весела вікторина «Казкова вітальня», яка справила неабияке враження на дітей. Командам «Калина» та «Юні українці» необхідно було виявити всі свої знання із галузі усної народної творчості, а також продемонструвати таланти перетворення та малювання.

Окрім позакласних заходів протягом святкового тижня тривали конкурси прозових та поетичних творів українською мовою, конкурс ілюстрацій до народних казок і творів українських письменників, вікторини за біографією й творчістю Т. Г. Шевченка, конкурс закладників до підручників а також виставка учнівських творчих робіт «Україна – повна хата».

Організацією виставки займалися викладачі української мови та літератури Штормівської школи-гімназії (Л. О. Трунова, Т. В. Осіння), а також учитель праці С. В. Євсєнко, яка безпосередньо проводила інструктаж для учнів із виготовлення оберегів, допомагала їм створювати оригінальні та по-дитячому зрушліві роботи. Учні застосували свою творчу фантазію й знання української народної символіки та давніх традицій. Охоче взявшись до роботи, діти виготовляли обереги, іграшки-мотанки та народні сувеніри.

Третокласники під керівництвом своєї вчительки Л. О. Поскрьбішевої створили для виставки чудові ілюстрації. Тут були і Лис Микита, і школяр Гриць, і запорозькі козаки, а також численні герої народних казок.

Не відставали від них й учні 4-х класів. З допомогою своїх учителів Н. С. Дідковської та В. В. Білоусової діти створювали зручні й кумедні закладники до шкільних підручників, а також ліпили справжні картини із солоного тіста і вправлялися у мистецтві квілінгу (хто не знає – це фігурні вироби з паперу).

Закінчився тиждень також урочисто – святковою літературно-музичною композицією «Шлях до Кобзаря». Учні натхненно читали вірші Тараса Шевченка, майстерно розігрували сцени з його дитинства та юності, душевно співали патріотичні пісні й прославляли Великого Батька української літератури.

Протягом усього тижня у школі панувала дружня атмосфера та піднесений настрій. Усі учасники були відзначені почесними грамотами й подякою від адміністрації школи-гімназії та своїх викладачів.

Сподіваємося, що весна, яка прийшла разом із Шевченківськими днями, сповнить кожне серце теплом та затишком й надалі надихатиме нас на нові ідеї та звершення на шляху вивчення рідної мови й літератури.

Шануймо українську землю, народну пісню й материнську мову, бо ми – юні громадяни України – майбутнє молодій незалежній державі!

Рушена АБКЕРІМОВА,
учениця 11 класу Штормівської школи-гімназії
Сакський район

(Продовження. Поч. у № 14-15)
Юрій Луца, історіософ, лікар;
1900-1944 рр.:

«Для українців найголовніший меридіан світу – це той, що проходить через Україну».

«В обличчї Держави людина має таку вартість, яку має ідея, висловлена в ній».

«Як можна інакше дивитися на світ, як не з нутра власної нації».

«Там, де є українці, там завжди є мистецтво».

«Большевизм не розпочав нічого, чого б не провадив або не пробував впровадити царизм».

«Втеча від суспільного життя – це зменшення себе».

Михайло Колодзінський, військовий діяч, публіцист; 1902-1939 рр.:

«Спільність пролітої крові за спільні політичні ідеали – це перша ознака нації».

«Мушиш боротися – інакше згинеш!»

«Перемога наша в руках Бога, але героїзм наше – в наших руках».

«Україна тільки тоді була сильна й займала належне місце в історії, як чинила згідно зі своїм призначенням. Коли зрікалася своєї місії, то упадала».

Олена Теліга, поетеса, громадський діяч; 1906-1942 рр.:

«Тільки тим дана перемога, хто й у болі сміється зміг!»

«Перед нашою молоддю стоїть блискуче завдання – стати батьками майбутнього своєї нації».

«Вміти сказати «ні», коли від тебе вимагають сказати «так»».

Олег Ольжич, поет, археолог, громадський діяч; 1907-1944 рр.:

«Не ждїть ніхто милосердя – Я камінь з Божої пращі».

«Ідея слави вкоронує українську духовність».

«Віднайшовши героїчний життє-

вий ідеал, нація не боїться вже ніяких фізичних ударів».

«Держава не твориться в будуччині, Держава будується нині».

Богдан-Георг Антонич, поет, прозаїк; 1909-1937 рр.:

«Хто падає, за ним не тужать...»

«Ступенем до перемоги стає нам кожний, хоч невдалий, зрив».

Олександр Ільченко, письменник; 1909-1994 рр.:

«Всі зрадники народу теж од його плоти – плоть!»

«Ті є той, кому поклоняєшся».

«Що більше в народі байдужих «я», то трагічніша доля народу».

«Ще ніхто собі щастя не створив, забувши Рідну Матір».

«Могутній той народ, який має синів, об'єднаних любов'ю до Вітчизни».

Володимир Канівець, письменник; р. н. 1923:

«Сім'я – держава, в якій найлегше стати тираном».

«Не помиляється у виборі прези-

дента тільки той, хто не брав участі у голосуванні».

Ліна Костенко, поетеса, громадський діяч; р. н. 1930:

«Є боротьба за долю України. Все інше – то велике мискоборство».

«Я знаю грамоту свободи – її підписують мечі».

«Лиш народи, явлені у Слові, достойно жити можуть на землі».

Євген Дудар, письменник-сатирик; р. н. 1933:

«Що гнучкіший хребет, то шия товща».

«У тих, хто повзає, інфарктів не буває».

«З нечесним ворогом будь-які методи боротьби чесні».

Борис Олійник, поет, державний і громадський діяч; р. н. 1935:

«Народ не візьмеш на макуху. Він зоддала розрізнить чин: І хто є син його по духу, І хто – по духу! – сучий син».

«Коли минуло спровад на базарі, Ти вже продав грядущє і себе!»

Василь Симоненко, поет; 1935-1963 рр.:

«Не заколилуй ненависті силу!»

«Нема нічого страшнішого за не-

обмежену владу в руках обмеженої людини».

«Можна все на світі вибирати, сину, Вибрати не можна тільки Батьківщину».

Іван Драч, поет і громадський діяч; р. н. 1936:

«Кожен українець – це «троїсті музики»: одне – думає, друге – каже, третє – робить».

«Скільки українців, за давньою традицією, шукали талану у розбу-

яка, здавалося б, давно померла духовно».

«Знищені – це кремінь, із якого будуть кришталеві фортеці в чистих душах».

Валентин Чемерис, письменник, журналіст; р. н. 1936:

«Ніхто не командує так народом, як його слуги».

«Людей багато, але всюди таке малолюддя!»

«Коли оголошують війну палацам, миру не буває і в халупах».

«Тому, хто зневажає своїх Богів, доводиться кланятися чужим».

«Коли покращують життя народів, про ближнього ніколи подбати».

«Коли мертвий живий за всіх живих, останнім не позаздриш».

Василь Лісовий, філософ, громадський діяч; р. н. 1937:

«Говорить про померлого так, наче він може вам відповісти».

«Культура, що усвідомлює власну велич, не прагне поглинути іншу».

Дмитро Арсенич, літератор; р. н. 1938:

«Найважче оселитися в душі народу».

«Нулі певні, що авторитет мільйона тримається на них».

«Свині не здихають від старості».

Василь Стус, поет, правозахисник, громадський діяч; 1938-1985 рр.:

«Кожен кат любить червоне вино, нагріте до 36 градусів».

«Митець потрібен своєму народові та й усьому світові тільки тоді, коли його творчість зливається з криком його нації».

«Гострити ніж людей навчили зойки».

«Один лиш час і має совість».

(Продовження в наступному номері)

АФОРИЗМ – ЯК ЗАСІБ УКРАЇНСЬКОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

УВАГА: КОНКУРС!

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

До 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельце» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...» оголошується **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України. Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне журі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі творчі доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз (**розкладний велосипед!**) та інші нагороди.

Крім творчих завдань, будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось два з них:

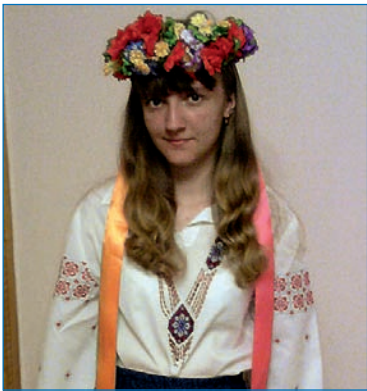
— **КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?**
 — **ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — ВЕЛОСИПЕД?**

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

УКРАЇНА

Люблю я тебе, Україно,
 За те, що ти — мій рідний край.
 Люблю я тебе, Батьківщину,
 За те, що ти мені — як рай.
 В душі моїй — сади квітучі,
 Поля з колоссям золотим.
 А квіти! Квіти — мов сузір'я —
 Упали з неба на луги!
 Ніде так гарно не співають
 В гаях синиці, солов'ї.
 Люблю я тебе, Україно,
 Бо мрії тут живуть мої!

Настя МАРЧЕНКО,
 учениця 9-А класу
 Нижньогірської ЗОШ № 2

У РІДНІЙ КРАЇНІ

Ось червона калина,
 Ось широкі лани,
 Світязь, Дніпр — швидкоплинний —
 Сині очі твої.
 І ніде нема краще
 Тих степів, тих ланів,
 Як у рідній країні —
 В Україні моїй!

Дінара ІБРАГІМОВА,
 учениця 6-Б класу
 Нижньогірської ЗОШ № 2

Завжди з нетерпінням чекаю вихідних, тому що будуть заняття у моєї улюбленої районної школи журналістики. А це зустріч з друзями, обговорення нових цікавих тем, ділові ігри, тренінги, ознайомлення з новими програмами, робота над сценаріями радіопередач. Того разу мені довелося їхати на заняття з Желябовки, де я був у гостях. Разом зі мною на зупинці стояв хлопчина, мій ровесник, і теж час від часу підстрибував з ноги на ногу, морозець був хороший. Мені стало цікаво, куди ж він їде і чого йому вдома не сидиться? Та й обличчя його мені знайоме, десь я вже його бачив. Виявилось, що це Віталій Рудиков — бронзовий призер чемпіонату України, неодноразовий чемпіон Криму з дзюдо і самбо, адже зовсім недавно про нього пройшла інформація в «районці». Він їхав на тренування. Мені захотілося познайомитися з ним ближче і розповісти про нього. Я дістав диктофон і попросив відповісти на кілька запитань. Ось що з цього вийшло.

Віталій РУДИКОВ: «СПОРТ ДОПОМАГАЄ ВЧИТИСЯ І ЖИТИ!»

— Скажи, будь ласка, чому ти вибрав цей вид спорту і скільки років займаєшся?

— Займаюся з першого класу, вже більше семи років, і весь час в одного тренера — Миколи Ніколаєва. Дуже мені подобається Нижньогірська школа самбо і дзюдо, тому, навіть незважаючи на холодну зиму, я із задоволенням відвідував тренування. Коли кілька днів дороги були занесені сніговими заметами, я мало не засумував від того, що не потраплю в спортивний зал. А вибрав дзюдо і самбо, тому що подобаються види спорту самооборони, та й в житті, сподіваюся, вони знадобляться.

— Ого, вже сім років! А хіба не важко поєднувати навчання і спорт?

— Я дуже люблю спорт. Знаєш, незважаючи на три переломи, мене весь час тягнуло на тренування і після кожної травми я повертався в спортивний зал. А заважати навчанню спорт ніяк не може. Навпаки, спорт дисциплінує спортсмена. Людина, що займається спортом, планує свій час так, що його не залишається на всякі дурниці. Та й батьки поставили умову, щоб спорт не став перешкодою моєму навчанню. Ось і доводиться старатися, щоб і тренера не підвести, і вчителів. Та й тата і маму я дуже люблю і поважаю за підтримку.

— А яких якостей, необхідних людині в житті, ти набув, за-

ймаючись спортом?

— Заняття самбо і дзюдо вимагає від людини бути наполегливим, працьовитим, не боятися труднощів, виховувати в собі силу волі, завзятість. Для мене дуже важливо, що ці якості я вже набув завдяки спорту.

— А чим ще приваблює тебе спорт?

— Напевно, можливістю багато подорожувати і знаходити нових друзів. Ми із нашою командою побували в Одесі і в Харкові, Дніпропетровську, Миколаєві, Херсоні, Керчі, Сімферополі і в Ялті. І де б я не побував, обов'язково з'являється новий друг, з яким ми потім дуже тепло спілкуємося. Я вважаю, що спортивна дружба — найміцніша.

— Перемога, якою ти найбільше дорожиш?

— Напевно, перемога на відбірковому турі в Москві, де проходив міжнародний чемпіонат «Юний самбіст». Це була важка, але довгоочікувана перемога, результат тренувань декількох років.

— Віталію, не секрет, що багато наших ровесників не хочуть вести здоровий спосіб життя. Твоя думка про них?

— Мені шкода цих хлопців, які

стали рабами своїх згубних звичок. Вони багато чого в житті втрачають, не займаючись спортом або хоча б фізкультурою. Адже спорт, рух — це життя, це азарт, це задоволення. І той, хто курить, хто п'є або вживає наркотики, викликає у мене тільки зневагу і жалість.

Розмовляв Бекір АБЛАЄВ,
 учень 7 класу Нижньогірської ЗОШ № 2 в Криму

Бекір Аблаєв отримує чергову відзнаку за свої творчі досягнення. Подорожуйте — в наступних випусках «Джерельця».

Шановна редакціє газети «Кримська світлиця!» Дитячу газету «Джерельце» ми читаємо, коли її приносить до класу наша вчителька української мови та літератури Людмила Леонтіївна Смоляр. Вчимося у м. Севастополі в приватній православній школі «Маріамполь». Залюбки вивчаємо українську мову та літературу. Нещодавно на уроці мови ми писали допис у газету. Учителька оголосила, що кращий допис буде надісланий до україномовної кримської газети «Кримська світлиця». Кожному з нас хотілося написати якнайкраще. Обговорювали всім класом, чий допис найкращий. Дійшли висновку, що треба надіслати два дописи — учнів 6 класу Марійки Шкуро та Михайла Шольчева.

ТИЖДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Мене звати Марійка, я вчуся у 6 класі православної школи «Маріамполь». Ми вивчаємо багато різних предметів, але найважливіший із них — це урок православ'я. Люблю уроки математики, російської та української літератури, географію, музику, спорт, уроки праці та церковні співи.

У школі відбувається дуже багато цікавих заходів, пов'язаних з релігійними та державними святами, проводяться тижні з різних предметів. Нещодавно пройшов тиждень української мови та літератури. Тиждень відкрився в день рідної мови. Це була лінійка, де звучало українське слово про слово, про

мову. У програмі тижня були різні конкурси: на кращу ілюстрацію до творів українських письменників, на кращу стіннівку з різноманітною тематикою, на кращий твір. Я намалювала писанку до прочитаного твору І. Калинка «Писанка», написала декілька творів. Один з них — це твір про мою першу вчительку Олену Геннадіївну Болдиреву. Інший твір «Зимово казка» — про зимове диво в Севастополі. Наш

Тетяна Добровольська, 7 клас — Анна Головова, 9 клас — Анастасія Соломахіна, 11 клас — Анастасія Неупокоева. Під час тижня був проведений бінарний урок у 5 класі. Це був урок української та російської мови на тему: «Омоніми» (учителі Г. І. Плахутіна та Л. Л. Смоляр).

У попередні роки ми проводили дуже цікаві заходи: «Калина — символ України», «Ми тебе не забули, Тарасе!» Майже вся школа була одягнута в українські костюми на чолі з учителькою Л. Л. Смоляр. У кінці тижня були підбиті підсумки, переможці нагороджені грамотами.

Мені так хочеться, щоб всі вчили українську мову і не сварилися через неї.
Марія ШКУРО, 6 клас

МОЇ РОЗДУМИ ПІСЛЯ ПРОВЕДЕНОГО В ШКОЛІ ТИЖНЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Пройшов тиждень української мови та літератури, багато цікавого довідались, усім класом брали участь у випуску газети, писали твори на конкурс, читали гуморески П. Глазового, а потім писали допис у газету інформаційного характеру. Почав удома писати, а щось не виходить. А тут дідусь — мій постійний помічник — і каже: «Давай напишемо про українську мову в Севастополі». А проблеми є, каже дідусь, та ще й які. Мій дідусь Георгій Костянтинович Мель-

ник — українець, дуже любить українську мову і нікого не боїться, коли розмовляє українською в Севастополі. А його друзі, теж українці, чомусь соромляться говорити рідною мовою. Дідусь розповів про один випадок: прийшов на ринок купувати мед і питає в жіночки: «А звідки мед?» А жіночка йому відповіла: «З Черкащини». Дідусь зрадив, думав поговорити з землячкою. Але в нього нічого не вийшло, бо землячка розмовляла ламаною російською. На питання дідусь — «Чому?» — відповіла: «Ідть звідси, бо як почують українську, то й мед не купуватимуть, ще й лаятимуть». А ще дідусь розповідав, що на ринку він попросив продати йому пляшку соняшникової олії. Продавчиня з таким презирством відповіла: «Всі нормальному спросить може?» Дідусь чемно пояснив, що так написано на пляшці. Продавчиня продовжувала стояти на своєму: «Мало чого на бутылке написано. Изясняйтесь по-русски». Мабуть, продавчиня не розуміє, звідки та олія і хто її виробляє.

Отож, коли я дідусеві розповів про наш тиждень української мови та літератури, то він мені сказав, що не тижні слід проводити, а місяці, щоб довести до відома всіх севастопольців, що ми живемо в Україні, і мова державна є українська, яку треба шанувати так, як шанують інші держави свої мови в усьому світі.

Михайло ШОЛЬЧЕВ,
 6 клас
 (разом з дідусем Георгієм Костянтиновичем)

ЛЮБИТЬ ДАРУВАТИ РАДІСТЬ

Читаючи поезію Катерини Петрівни Сенченко, можна серед зими доторкнутися до «смагдавчої долоньки проліска» чи глибокої осені уявити буйноквітття юних картопель і «кольорові галереї півоній». Її поезія про кохання — неподілене, розбите і самотнє — багатьох поверне у спогади, відгукнеться солодкою ностальгією чи темним болем у душі: *Відлік щастя свого з тебе хочу почати. Хай коротке воно, але поряд з тобою. Від найпершого слова і до нової втрати, Від цілунку твого і до нового болю.*

Спілкування з жінкою-поезією і вічною загадкою — саме такою вона воліє залишатися для співрозмовника — пробуджує найсвітліші й найсвятіші почуття. «Я на Сумщині залишила душу, а серце часто просить додому», — пише у поетичній присвяті незабутній Миколаївщині Катерина Сенченко. З отчого краю, рідної своєї Чапаєвки і тих, хто її населяє, «стєпова чайка» черпала силу і наснагу. Премудрощі батьківських уроків — це написана свята книга для доньки. «Дружною була наша родина, всіх чотирьох дітей батьки вчили бути відкритими до людей, ширими і самостійними, — розповідає Кате-

рина Петрівна. — Може, саме це і допомогло не розгубитися і не відчутися себе чужою в іншому краї — на Сумщині. Живу я в Берестівці, що на Липоводолинщині, майже двадцять років, і земляки називають мене «своєю». Після закінчення Миколаївського педагогічного інституту молода вчителька російської словесності поїхала «сіяти розумне, добре, вічне» на батьківщину чоловіка. І відтоді, з 1988 року, змінюючи посади і категорії, педагог залишається вірною єдиній школі. Сьогодні Катерина Петрівна Сенченко — заступник директора Берестівської ЗОШ І-ІІІ ступенів. Пам'ятаючи теоретичні засади класиків дидактики, відмінно орієнтуючись у сучасних методах навчання, найефективнішим і найпереконливішим методом навчання і виховання Катерина Петрівна вважає відверту, щирі бесіди на уроці, діалог за принципом «рівний — рівному». Тоді зникають грані та бар'єри і уроки зарубіжної літератури проходять на одному подиху. Е. Хемінгуей і Сент-Екзюпері від Берестівської школи відділяють століття, меридіани і паралелі, але коли в ці постаті закоханий учитель, тоді й дітям їхня творчість близька. Відома ж бо

істина — від любові до вчителя і навчального предмета — один крок.

Катерина Петрівна дуже вимоглива до своєї поезії:

Я перед кожним словом винувата, Бо хибне слово — то як хибний крок.

Вірною цьому принципу в поезії вона залишається і нині:

Мені на душу випав білий сніг, Та він мене чомусь так чорно душить.

Такий важкий, як непростий гріх, Скував мою невігосну душу, — поезія контрастів і філософських роздумів про життя, любов, розлуку, віру і зневіру... Вірші К. Сенченко — то палітра інтимних почуттів, над якими вічними вартівими є заповіді «не обмани», «не сотвори собі кумира», «шануй батьків», «не зрадь собі і Богу». Філософсько-християнські цінності — то не тільки підмурівки уроків, які проводить педагог, вони — потужно-ліричний засіб її творів:

Я згодна, життя — театр, з одною лише різницею —

Нема бутяфорії в нім, все справжнє — від болю до втрат.

Не зрадь мене, прошу, не відступись. Не промінй на осінь мою весну.

Без тебе я вмирала вже колись.

Що буде, як візьму і не воскресну?

Мій хрест і я — так звично нам обом.

Несу свій хрест. Не думаю про втечу...

Звідки беруться подібні слова? — запитаєте. З настрою душі й любові — до людей, світу. «Поезія — як третє око, що іноді бачить навколишнє в іншому вимірі. Народжується спонтанно, ніби хтось диктує згори», — зізнається авторка.

Так і пишуть римовані диктанти про вічне педагог і її вчитель Поетія. А результати сокровенних «діалогів двох» Катерина Петрівна несе людям — читає колегам, доні Мар'яні, надсилає до районної газети.

Моїм віршам у небі ще так лясно — Вони ще пуп'янки, вони поки що цвіт.

Але якщо над ними хтось заплаче,

То, значить, варто їх пускати на світ...

Уже кілька років Катерина Петрівна Сенченко очолює літературну студію ім. Ф. Швіндіна, що діє при Липоводолинській районній газеті «Наш край». Авторка друкувалася в багатьох поетичних альманахах Сумщини: «Пролісок», «Мотиви Прихоролля», «Зерна», «Тороки».

Валентина КУРОЧКА,
заступник редактора Липоводолинської районної газети «Наш край»

«Життя — театр, а люди в нім — актори...»

В. Шекспір

На вивороті душі
є ледве помітні шрами —
Колишніх розчарувань
такий собі результат.
Я — головний герой
своєї життєвої драми
І краще за мене цю роль
немає кому зіграти.
Вистава мого життя
прожита без репетицій.
Щось в ньому йшло «на біс»,
а дещо було не в лад.
Я згодна, життя — театр,
з одною лише різницею.
Нема бутяфорії в нім,
все справжнє — від болю до втрат.

ДУМА ПРО СЕЛО

Дивуєшся, гортаючи неспішно
Червоні дні листків календаря,
Бо виявляється, що й досі,
як в насмішку,
Святкуєм день сільського трударя.
Село моє, що дихає на ладан!
Липоводолинський
аграрний регіон!
Неперспективний мій!
Та я за тебе ладна
Пройти всі труби, воду і вогонь!
Село моє — колиска України!
Тут пуп в'язався світові всьому.
А ми село штовхаєм на коліна,
А ми життя вкорочуєм йому.
Вмирають села тихо, поодиночі,
Клює вороння трупики хатин.
І вітер, чимось схожий до ординця,
Господарює пустокою один.
Село моє! Кому ти завинило
За те, що і співало і цвіло?!!
Ледь вгадувані горбики могилок
Засвідчують, що тут було село.
Нашадки — вовкулаки
й вовкулаки —
Перевертнями в місто подались,
За владу ладні битись навкулачки,
А ти ходити вчило їх колись.
Ти їм в гаях співало колоскові,
Для них ти молотило перший сніп...
Бо хліб святий —
життя всього основа.
Село давало світові свій хліб.
Куди ж подівсь
твій вічний риг достатку,
Що зрощуваний потом був шодня?
На кожен твій мозоль є по податку,
Не сплатиш вчасно — наросте пеня.
Глибинко рідна! Липовий мій краю!
Пахучі кучеряві спориш!
За села ті, яких давно немає,
Чужа вина болить в моїй душі.
Хтось скаже, що дрібний
мій інтерес...
Глобально мислим, і з останніх сил
Йдемо до НАТО, пнемось у ЄС
По трупах ось таких маленьких сіл.
Святкуй, село!
На це ти маєш право,
Хоча твій труд здійснюється на сміх!
Гей ви усі, хто за кермом держави!
На вас лежить за мертві села гріх.

Осіпає на плечі
осінь листя черлене,
В недосяжний мій вирій
журавель відліта.
Відцвіла моя папороть
десь далеко без мене,

Відкували зозулі щасливі літа.
Все найкраще здається
минулим, вчорашнім,
Все найкраще відносить
невблаганна вода.
І тікає душа в неполюхані хащі,
Недовірливим звіром
із них вигляда.
Ну а, може, лихом
та й об землю краще?
Ранувато ставить на собі хрести.
Навесні квітують й непролазні хащі,
То чому б і серцю ще не зацвісти?

БІЛА ІРЖА

Мені на душу випав білий сніг,
Та він мене чомусь
так чорно душить.
Такий важкий,
як непростий гріх,
Скував мою невігосну душу.
Насипалося білої іржі —
Чи я, можливо, вигадала все це?
Коли виходить з ладу щось в душі,
Увесь тягар бере на себе серце...

І знову мені не спиться —
Ніч відболить.
Душа, як засохле листя,
Аж шарудить.
Душа, як вибитий сонях...
Скоро зима.
Кров замерзає в скронях.
Холодно.
Я — сама...

БЕЗ ЖІНКИ НЕ ВІДБУВАСЯ Б ЧОЛОВІК

Історії гортаю сторінки
Й дивуюся із кожної сторінки:
Рушали у похід чоловіки,
А часом йшли на смерть
заради жінки!

Бо тільки жінка рухала прогрес,
Вона — історії жива рушійна сила.
Був кожен з нею, наче Ахіллес,
І Богом той, кого вона любила.
Хто пісню, жінко, вклав тобі в уста,
Вагому і легку, немов пір'їна?
Полки полтавські у похід вела,
Сама, як пісня, горда Чураївна.

Усі багатства кинуто до ніг
Красуні-бранки хана Сулеймана.
А серце там, де батьківський поріг,
Лишила українка Роксолана.

Хто за собою зміг би повести,
Як Жанна д'Арк, у саме пекло бою
Відважні і згуртовані полки,
Які були без неї лиш юрбою?

Заради жінки спалені віки!
А за Елену не шкода і Трої!
Що роблять із мужчинами жінки!
Вони, як сонце, в них над головою!

І чоловічий рід потроху зник,
Що кожен день про них
хтось мусить дбати.

Без жінки не відбувся б чоловік,
А значить, не було б кого кохати.
Хоч не секрет,
що в більшості мужчин
Завищена межа самоцінки,
Та чоловік завжди є лише тим,
Кого у ньому хоче бачити жінка!

КАВАЛЕР

Якого щастя тобі ще, жінко?
Не палить, а головне, не п'є.
Авто у нього, немов картинка,
І трикімнатна квартира є.
В його кишнях дзвінка монета,
Хіба ж ти й досі не впенвилась:
Попала рибка в твої тенета —

Акула бізнесу, не карась.
Напнулися очі подруг, як п'яльця,
Ість чорна заздрість твоїх подруг.
Адже у нього у перснях пальці
На шії — платиновий ланцюг.
Чого тобі ще, наївна, треба?
Від себе — курка лише гребі.
Таких, як ти, — хоч загачай греблі,
А він, бач, вибрав чомусь тебе.
Але чого ж так душа страждає?
Чого ще хоче твоя душа?
Вона, напевно, одне лиш знає:
Не варті й ламаного гроша
Чужі машини й чужі мундири,
Що не в багатстві, урешті, суть.
А в тім, що згодом
в чужих квартирах
Жінки заручниками стають.

Чоло у мого сонця золоте,
В очах — під колір неба
ніжна просинь.

Катерина СЕНЧЕНКО

«ДОЩ СЕРЕД ЗИМИ»

Усмішка несмілива, та проте
Вуста завжди мого цілунку
просять.

У мого сонця — чоловіча стать,
Кремезні плечі, сильні добрі руки.
І любить моє сонце помовчати
І запечатитися скрушно
в час розлуки.

Воно і гріє, й спалює мене,
В його промінні я тамую подих...
Та тільки жаль, що сонце наливне
Зігріти дим мій рідко так заходить.

ОДА СЛОВУ

Найвище уміння — любити.
Найважче — уміти прощати...
О слово, ти — Янус дволиккий,
Невчасно розщеплений атом.
Узяти б звичайне слово,
Ніяке, прозоре наскрізно.
Та в різних життєвих умовах
Це слово буває різним.
Надійним, як друга лікоть,
Фарватером в морі долі,
Цілющим, як добрі ліки,
Розрадою в лютім горі.

Це слово приборкає лихо,
Врятує когось від страти.
Зуміє стати великим,
А зможе і нищим стати.
А іноді може бути
Маленьким безжальним катом,
Смертельнішим від отрути,
Руйнівнішим від гармат.
Весільне воно, як молитва,
Й жорстоке, — не знає пощади.
...Найвище уміння — любити,
Найважче — уміти прощати.

ПРОСТИ, МАРІЄ...

(Кадри із 33-го)

I

Лежу уже не знати скільки дів,
До болю і до голоду оглухла.
Вже перестав вживатись навіть хліб.
Спочатку висохла,
а потім вся опухла.

Немає і води кому подати,
Нема кому свідомість відібрати.
Жадану смерть —
останню благодать —

І ту чомусь Господь не хоче дати.
Спасибі, хоч діток моїх забрав,
Бо я б не винесла над ними

того звірства.
Я божевільна, коли хтось з них
кричав:

«Матусю, їсти! Мамо, дайте їсти!»
Я нерухома, але ще жива,
Лежу у склепі хати, як колода.
Нікими стали сльози і слова,

Шукає для воза свого нову жертву.
Його підготовує хтось із «советів»,
Щоб сила була в нього

мертвих ховати.
— Я приїжджаю по тебе втретє,
А ти і не думаєш помирати.

Прости, дитино, я не зумію
Сюди приїхати і вчетверте.
Яка різниця тобі, Маріє,
В якому місці чекати смерті.

Мерців ховати уже несила.
Зробивсь червоним держак лопати.
Я покладаю тебе край могили,
Яка різниця — де помирати.

Чи є що страшніше голодної муки?
Чи є що страшніше голодної смерті?
І дядько узяв мене тіло на руки:
Ти все-таки легша, Маріє,
за мертвих...

III

Підвода трюхикає.
Дядько на козлах.
А коні худючі, не коні, а спиці,
Їх вцьохає дядько легенько,
не зозла,
Батіг він виймає лише
для годиться.

Підвода трясеться, неначе в ознобі,
А може, то серце у дядька Кіндрата?
«Сільський санітар» —
як печатка на лобі, —
Уже поспіша, щоб за смертю
прибрати.

На возі нас семеро: я і покійні
Мої односельці, уже захолоді.
Вони коло Бога,
щасливі й спокійні,
Ім, певно, там хліба і їжі доволі.

Не треба про їжу — це гріх і провиня!
Бо знову почую дітей голосочки.
У землю посяла доню-зернину,
Чи виростуть з неї
сини-колосочки?

О, Боже, кого мені ще проклинати
За біль мій живий, за посяєне лихо,
За те, що вовчицею вила у хаті
Над мертвими дітьми,
що врешті затихли.

І серце чомусь не розірветься
з горя,
Все гупа і гупа, міцніше від сталі.
До вас мої діти вві сні
не приходять,

Не просять поїсти,
товаришу Сталін?
Ти ж, Боже, все бачив,
дивився лупато

На це божевілья пекельне,
на звірство,
На те, як носила земля свого ката,
На вірного партії комуніста.

Чи комуністам усе прощають?
І Бог, напевно, був комуністом,
Бо діти й з раю її гукають:
«Матусю, їсти! Матусю, їсти!»

Жахливим полум'ям
тридцять третій
Спалив і щастя твое й надію.
Розлився біль твій по всій планеті,
Великомученице Маріє.

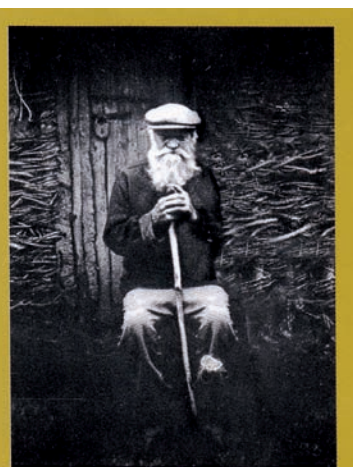
Народе мій рідний, залякана нація,
Що в рік той страшний
попала мости.
Не буде твому геноциду
пробачення!!!
...І все-таки, мати Маріє, прости...

Бібліотеку «Кримської світлиці» поповнила подарована письменником із Закарпаття Мирославом Доцином книга «Многі літа, благі літа», яка за рейтингом «Книжка року-2010» увійшла до списку найпопулярніших видань України. Пропонуємо вашій увазі уривок з цієї книги і запрошуємо до нашої «Світличної» бібліотеки!

(Замовити книжку можна за тел.: (03131) 2-20-02 в м. Мукачеві або моб. 050-671-37-17. Є також переклад російською мовою.)

Дочинець Мирослав Іванович, вул. Луки Дем'яна, 5, м. Мукачево, 89608 e-mail:mido.mukachevo@rambler.ru)

МНОГІ ЛІТА. БЛАГІ ЛІТА

Заповіти 104-річного
карпатського
мудреця -
як жити довго
в здоров'ї,
щасті і радості

(Продовження. Поч. у № 14-15)

Про таких, як я, колись казали «світовий чоловік». Багато земель я сховав, на п'яти морях бував, жив у теплих і в холодних краях, але милішого за Закарпаття не бачив. Недарма його назвали Срібним. Срібло — метал чистоти, здоров'я і мудрості. Тому й оселився я тут на старості поблизу Мукачевого. Тут мій скарб — сад, маленька винниця, криниця, майстерня і шафа з книгами. І тут моє серце.

Будь при молоді — і сам молодшим будеш. Не засуджуй їх, а розумій. Не повчай, а навчай, коли маеш чому. Бо нерідко молоді і розумніші, і чесніші, і добріші за нас. Лише з душею слабшою. Її треба кріпити. Якби моя воля, я б до урядництва пускав тільки молодих. За ними і старим жилося б легше.

ВІДКРИЙ СЕРЦЕ ДУХОВІ

Не проси мене. Проти велике. І матимеш понад мале.

Не хитруй з усього мати користь, а опікуйся, щоб самому бути корисним. Ложа, що не родить, скоро всихає.

Не будь зубоскалом і пересмішником, але будь веселим. Бог любить радісних вірників.

Зусилля тіла мають бути продуктивними. Тоді природа дасть тобі силу. Завзяті спортсмени зазвичай силу розгублюють, бо зусилля тіла їх марні, енергія пуста. А люди, що працюють у полі, в лісі, на будові, здебільшого міцні до старості.

Почату справу завжди завершуй, хоч і не буде з того очікуваної подяки. Хто має волю, той має долю.

На все май свій погляд, свою думку. На всі запитання відповідай «так» або «ні».

Завжди йди вперед. Пам'ятай, що ти повсякчас у дорозі.

У всьому новому, навіть у біді, шукай щось корисне і повчальне для себе. І знайдеш. Бо й сам оновлюєшся кожні 7-8 років — як тілом, так і духом. Тому не стримуй себе, якщо доля посилає нову справу, нову дорогу.

Відкрий серце Духові — і Він допоможе в немочах, підкаже як молитися, як чинити, як вийти з бід, перемотти обставини. Бо, як мовить святий Павло: «Коли за нас Бог, то хто проти нас». А Бог завжди з нами, за тих, хто відкрився і довірився Йому.

МОЛИТВИ АНДРІЯ ВОРОНА

РАНКОВА

(Отче наш...) Господи Ісусе Христе, дав Ти мені добру нічку, дай мені і добру днинуку. Укріпи мій дух і моє тіло, оберігай мене від усіляких бід, напастей, хвороб і спокус життєвських.

Дай мені здоров'я душевне й тілесне, дай спокій моїй душі, доброту, чистоту, простоту, лагідність і гідність, поміркованість і скромність мого життя. І радість від життя — найвишого Твого дару. Втіху і задоволення від роботи, яку виконую.

Тобі одному вірю і служу, кланяюся Тобі і сподіваюся, що й надалі не залишиш мене у важку годину, як і досі не полишав мене Своєю увагою і милості.

За Тобою я, як за стіною, — спокійний, сильний, добрий, мудрий, тверезомислячий, працьовитий і працездатний, і втихомирний у час відпочинку.

Від Тебе в моїй душі вогонь любові, миру й доброти.

Господи, дай мені силу перебути втому дня і не образити душі ближ-

нього свого. Керуй моєю волею й думками моїми. Пошли через Духа Святого моїй душі багато світла, спокою, миру і радості. Дай мені з ширим спокоєм і мудрістю зустріти все, що я нині побачу, визнаю, почую і відчую. Нехай це піде мені на пізнання найвищої Твоєї істини, Господи. Амінь.

ВЕЧІРНЯ

(Отче наш...) Господи Ісусе Христе, Сине Божий. Уклінно дякую Тобі за ще один день, котрий Ти мені подарував. За те, що укріпив мене і оберігав від усього лихого. Прости мені вільні і невільні гріхи, якими за день засмутив Тебе через свою слабкість, нерозумність і недосконалість.

Залишаюся за Тобою, як за стіною, і вручаю в Твої руки мою душу.

Хрест під тебе стелю, хрестом вкриваюся, хрестом кланяюся і все зле від себе відганяю.

Господи, прости мене грішного і благослови. Амінь.

У ВАЖКУ ХВИЛИНУ

Господи Ісусе Христе, Сине Божий, помилуй мене грішного.

АНГЕЛУ-ХРАНИТЕЛЮ

Милий мій Ангеле-хранителю. Уклінно дякую тобі за те, що був зі мною дотепер. І прошу тебе надалі бути при мені. Оберігай мене і мою родину від усіляких бід і напастей. Навчи мене гармонії душі й тіла. Будь посередником між мною і Богом. Коли Господь Бог сподобиться поклікати мене на суд праведний, поможи прийти достойно і як належить. Амінь.

РАДЬСЯ ЗА АНГЕЛОМ-ХРАНИТЕЛЕМ

Частіше згадувай його і радься з ним. Запитуй його, що бентежить тебе. І відповідь прийде обов'язково — в несподіваній думці, в розмові, через незнайому людину, книгу, газету, інше.

Не май одазду по кілька великих бажань. Одночасно долають лише одну вершину.

Не метуся. Будь зіграним і завжди пам'ятай, чого хочеш. Тоді навчишся вибирати головне з-поміж дрібного.

Не бійся обставин, надто тих, які від тебе не залежать. Часто Ангел-хранитель рятує нас від великого нещастя, залишивши декілька дрібних неприємностей. Для науки і терпіння.

Не йди проти течії. Не витрачай марно сили, коли відчуєш, що все проти тебе. Це не твій час. Краще перечекати. Хто йде проти обставин, робиться рабом їх. А хто скоряється їм, стає їх паном.

Від помилки і лиха тебе завжди попередить щось або хтось. Тільки умій це розпізнати і не бери на сміх.

Тримай рот на замку. Не похва-

ляйся успіхами. Ніколи і нікому не говори про серйозні плани голосно. Для цього в тебе один слухач і порадник — Ангел-хранитель.

Не жени коней. Іди по життю розмірено, спокійно. І туди, куди тобі належить прийти, прийдеш вчасно.

Не читай руйнівних книг, не дивися такі фільми. Хоч їх і видають за модні. Крім сум'яття душі і сміття для розуму, нічого вони не несуть. Надто дітям.

ЗОЛОТІ ПОРАДИ АНДРІЯ ВОРОНА

Не переїдайте! Голодний звір хитріший і спритніший за ситую людину. З мисочкою запарених злаків, жменюю фініків і квартою вина римські легіонери бігли в повній амуніції 10 кілометрів, врізалися у ворожі ряди і билися півдня без перепочинку... А від переситу і розпущення патриціїв римська імперія впала.

Найкраще, найздоровіше для людини житло — з глини. З того, що й сама зіпшена. Найгірше — з бетону, в якому металева сітка.

Не треба далеко ходити за ліками. Природа нам підготувала їх у суцільності. Верба — одна з перших рослин, вона після весвітнього потопу першою зазеленіла на берегах. Не перелічити, від чого помічна верба: головний біль, невралгія, неврози, ревматизм, печінка, шлунок, подагра, застуда...

Столову ложку подрібненої верби залити 0,5 л окропу і варити на слабкому вогні хвилин п'ять. Настояти. Пити по столовій ложці тричі на день.

Свіжі листки прикладають до мозолів. Порошком з кори засипають рани і зупиняють кровотечі. З відвару кори або гілочок роблять ванни для ніг за варикозного розширення вен, а також при екземах, фурункульозі, пітливісті, облісінні.

Кілька гілочок освяченої в церкві верби посадити на обійсті. З її гілочок потім можна варити відвар для хворих тварин.

Живіть у місцевості, де чисте повітря. Якщо це не вдається, бодай частіше бувайте там.

Після вечері я ще півгодини прогулююся садом.

Коли їсте, не запивайте. Не пийте ні до, ні після їжі.

Щоб не ходити з дитиною по лікарнях і аптеках, віддайте її в руки Природи. З малих літ навчіть ступати по землі босоніж. Це найсильніший гарт. Обгоріла дитина на сонці — це піде на користь, вкусила бджола чи мурашка — теж добре, пожалилася кропивою, покупалася в прохолодній воді, подирпалася колючкою, з'їла падалицю в саду — значить, загартувалася від недуг, стала міцнішою, сильнішою духом.

Коли ріжете овочі ножом, вони частково втрачають земну поживу. Краще їх їсти і варити цілими.

Цибулю вдвічі корисніша, якщо її роздушити руками або дерев'яною дощечкою.

Не обов'язково пити чай. Він висушує тіло. Для мене найкраща заварка — з молодих гілочок груші. Такий чай дуже пахучий і лікувальний. Виводить солі та зайву воду, знімає болі в запалених суглобах, додає чоловічої сили.

Кип'ятить молоді грушеві пагони 10-15 хв.

Я лише раз у Сибіру був у лікарні, коли мені перебило ногу. Зате в аптеках майже не бував. Лікуюся сам і лікую інших. Ліки ці дуже прості, дешеві і доступні. Наприклад, вода. Вона освіжить мозок, підсилить серце і заспокоїть нерви. Зауважте: не якась інша рідина, а чиста вода. І не менше літра щодня, а краще 2 літри. А кава, чай, солодкі напої, пиво підточують серце.

Ходити багато треба. При ходінні ступні труться і живлять цим мозок.

Не допустіть грип у ваш дім. Для цього треба лише нарізати дрібно часник і цибулю й покласти на полотнину в усі куточки хати. І обов'язково біля входних дверей. Поганий вірус не заїде до вашої оселі.

(Продовження
в наступному номері)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

КВІТЕНЬ

22

1648 р. — козаки Запорозької Січі під проводом Богдана Хмельницького виступили в похід проти польського війська.

1838 р. — Тараса Шевченка викупили із кріпацької неволі.

1861 р. — Чорноморське козацьке військо перейменоване на Кубанське.

1918 р. — командувач ЧФ контр-адмірал Михайло Саблін оголосив наказом по флоту про перехід чорноморських портів у Чорному і Азовському морях у власність Української Народної Республіки.

1922 р. — у Подєбрадах (Чехословаччина) засновано Українську господарську академію, з 1932 р. — Український технічно-господарський інститут.

1942 р. — друга конференція ОУН прийняла рішення про розгортання боротьби УПА на два фронти, як проти німецько-фашистського, так і проти більшовицького поневолення в Україні.

Народився: 1974 р. — Василь Вірастюк, український стронгмен, володар титулу «Найсильніша людина світу — 2004».

Померли: 1919 р. — поляки розстріляли без суду композитора Остапа Нижанківського. 1998 р. — у Києві був убитий колишній голова Нацбанку України Вадим Гетьман.

23

Всесвітній день книги і авторського права.

Всеукраїнський день психолога.

1185 р. — київський князь Ігор Святославович вийшов у військовий похід проти половців, який описано в літописі «Слово о полку Ігоревім».

1775 р. — височайша Рада при імператорському дворі рекомендувала Катерині II знищити Запорозьку Січ як «ненависну організацію».

1993 р. — у Києві розпочався 4-й з'їзд Спілки офіцерів України (СОУ).

Народився: 1878 р. — професор Григорій Ващенко, педагог і психолог, ректор Української богословської академії в Мюнхені.

Померли: 1920 р. — художник і графік Георгій Нарбут, автор гривні — грошових знаків Української Народної Республіки.

1965 р. — Петро Дяченко, український військовий діяч, полковник Армії УНР (з 23.06.1920), генерал-хорунжий (з 15.10.1929; наказ Війську УНР, ч. 6, 1 лютого 1961), генерал-хорунжий армії УНР (після 01.02.1961).

Був командиром полку Чорних запорожців («чорношльчиків»), які відзначилися у боях під Сидоровом та за Вознесенськ. Михайло Омелянович-Павленко назвав полк Чорних запорожців Петра Дяченка найкращим полком української армії.

24

1791 р. — почалася дипломатична місія Василя Капніста від українського дворянства до прусського короля у справі визволення України.

1918 р. — війська Петра Болбочана звільнили від більшовиків Сімферополь.

1938 р. — впровадження української мови як обов'язкової в усіх школах УРСР.

Народився:

1803 р. — Олександр Духнович, український закарпатський письменник, педагог і публіцист.

25

1586 р. — запорозька флотилія полковника Карпа Перебийноса атакувала Кафу (Феодосію).

1918 р. — Запорозький корпус військ УНР Петра Болбочана визволив від більшовиків Бахчисарай.

1920 р. — початок наступу польсько-українських військ проти більшовиків.

Народився: 1907 р. — Микола Трублаїні, український письменник.

Помер:

1913 р. — класик української літератури Михайло Коцюбинський.

26

Міжнародний день пам'яті Чорнобиля.

У Білорусі також відзначають День Чорнобильської трагедії. У Росії — День пам'яті загиблих у радіаційних аваріях і катастрофах.

На Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня 1986 року відбулось планове виключення реактора, що тривало 20 секунд, і здавалося звичайною перевіркою електрообладнання.

Проте за декілька секунд через різкий стрибок напруження стався хімічний вибух, у результаті якого в атмосферу було викинуто близько 520 небезпечних радіонуклідів.

Вибух був настільки потужним, що забруднення розповсюдилося на значні ділянки території Радянського Союзу, які наразі входять до складу Білорусі, України та Росії. За офіційними повідомленнями, відразу після катастрофи заги-

нула 31 людина, а 600 000 ліквідаторів, які взяли участь у гасінні пожеж і розчищенні, отримали високі дози радіації.

Згідно з офіційними даними, радіоактивному опромінюванню піддалася майже 8 400 000 мешканців Білорусі, України та Росії, що перевищує чисельність населення Австрії.

1626 р. — тисяча чайок гетьмана Михайла Дорошенка атакувала турецькі фортеці в Грузії.

1840 р. — у Петербурзі вийшло друком перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка.

1926 р. — Йосиф Сталін направив листа до Політбюро ЦК ВКП (б) України з критикою М. Хвильового та О. Шумського, чим було розпочато терор проти української інтелігенції.

Народилися:

1887 р. — Іван Кавалерідзе, український радянський скульптор, кінорежисер, драматург, сценарист. Народний артист УРСР (1969), автор пам'ятника княгині Ользі в Києві.

1890 р. — Микола Зеров, український поет, літературознавець і перекладач.

Померли:

1775 р. — український живописець, родоначальник художньої династії Лука Боровиковський.

1945 р. — Павло Скоропадський, український громадський, політичний та військовий діяч.

Походив з козацько-старшинського роду Скоропадських. Офіцер армії Російської імперії. Учасник Російсько-японської (1904-1905 рр.) та Першої світової воєн (1914-1918 рр.). Гетьман Української Держави (29 квітня — 14 грудня 1918 рр.). Один із лідерів та ідеологів монархічно-гетьманського руху.

М. Трублаїні

В. Вірастюк

П. Скоропадський

З КОГОРТИ МИРОНОСИЦЬ І ПОДВИЖНИЦЬ

Писання цих спогадів довго відкладав. Усе хотілося знайти в своєму архіві численні листи Віри Сергіївни, спільні фото, каталоги її виставок, альбоми творів, аби спогади вийшли повнішими, правдивішими, багатограннішими. Проте спливає час, архіви мої, що розбухли на сьомому десятку життя, лежать неспорядкованими на кількох горищах у кількох канадських містах і коробках, ожеж доводиться відкласти пошуки та покласти на пам'ять.

А у пам'яті моїй Віра Сергіївна Роїк лишається передусім уособленням ентузіазму, молодечого захоплення улюбленою справою, невичерпної працездатності, живого зацікавлення всім, що діється навкруги, широкого, доброзичливого ставлення до людей. Я довго не міг збагнути, звідки в цієї мініатюрної тендітної жінки та титанічна енергія, що дозволяє їй невтомно мандрувати різними країнами, улаштувати там нові й нові виставки своїх

творів, навчати вишивці дітей і дорослих, популяризувати традиційне мистецтво, заснувати Музей майстрів народної творчості Криму.

І я зрозумів це після прочитання її спогадів у книзі «Мелодія на полотні» (2003) — про лубенське, гадацьке й полтавське дитинство, прекрасних людей, які були друзями її батьків, а серед них і такі славетні постаті, як Володимир Короленко (до того ще й родичі) і Катерина Скаржинська, Панас Мирний та Антон Макаренко. Дівчинка встигла навіть побути гімназисткою (в Полтавській Маріїнській гімназії 1917-1922 рр.) та маленькою балериною, відвідуючи балетну студію — тут уже ми перейшли на лексику, як у піснях Олександра Вертинського. Повернемося до сучасніших понять і відзначимо, що її «парадигма, тезаурус і дискурс» ґрунтувалися на культурному фундаменті, ще не заторкненому жовтневою катастрофою 1917 року. На-

певне, звідти й іде чарівливе світло, що випромінювала Віра Сергіївна.

Ми знайомі з нею ледь не від часу мого аспірантства, зустрічалися на всякого роду конференціях, обговореннях виставок і подібних заходах. Не раз бувала вона у різних справах в Інституті Рильського, де я працював від початку 1970-х до середини 1990-х років. Неодмінно дарувала при таких okazіях афіші, буклети, каталоги своїх виставок і присвячені їй статті у багатьох газетах і журналах, надсилала їх і поштою. Таким чином у мене відклалися цілий її документальний фонд. У листах Віра Сергіївна ділилася творчими планами, розповідала про відкриття її виставок у різних містах України, колишнього Союзу і за кордоном, запрошувала в гості до Криму, хоч і не вдалося, на жаль, цими запрошеннями скористатися.

Пізніше ми часто передзвонювалися. Вона ніколи прямо не просила написати про неї статтю. Хоч і натякала, що радо надасть усі матеріали, яких вистачить і на цілу монографію. Каюся, але тоді особистість Віри Сергіївни була мені цікавішою, ніж її творчість. У той період я захоплювався народним мистецтвом, селянським, первинним, спонтанним, іншими словами, швидше візуальним фольклором, ніж фольклоризмом. І полюбляв ставився до кількісної гонитви щодо влаштування виставок (рахунок яких уже наближався до сотні), отримування всякого роду нагород (тут суперником Віри Сергіївни міг би бути хіба що її земляк Іван Костянтинів Айвазовський), як і до майже спортивного завзяття, з яким усе це робилося.

Декого дратувала така наполеглива цілеспрямованість. Пам'ятаю, на ко-

місії з народного мистецтва Спільки художників України висловлювалися емоційні заперечення проти прийому Віри Сергіївни до Спільки, хоч і не змогли цьому перешкодити. Ми з нею мали децимо спільних задрісників (але значно більше — спільних друзів), і не буду розвивати цю тему далі. Бо й сама вона ніколи собі не дозволяла жодних пліток і злослів'я на будь-яку адресу, воліла взагалі не згадувати в розмовах і тим більше у листах імен людей, які виявляли недоброчинність.

Востаннє ми зустрічалися в серпні 2005 року на Тарханкуті, в Окунівці, де відпочивала моя родина. Віру Сергіївну привіз на авто із Сімферополя внук, а вона привезла з собою кошук із добірними фруктами й вином. Ми провели майже цілий день у розмовах і спогадах...

Сподівався приїхати на її столітній ювілей і роздивлявся в закордонних подорожах сувенірні наперстки, які вона колекціонувала. Останній придбав у вересні 2010 року в Польщі, на полі Грюнвальдської битви. Наступного місяця збирався на конференцію до Каунаса. Проте наперстки вже не знадобилися — Віра Сергіївна відійшла у вічність.

Віра Сергіївна Роїк — унікальна харизматична особистість. Абсолютно беззастережна відданість справі, в яку вона вірила і якій служила все життя, ставить нашого героя, Героя України, в ряд тих жінок, яких заслужено називають подвижницями, мирноосицями, задля їхньої вірності, відваги, відвертості. Щасливий, що був серед її сучасників і друзів.

Михайло СЕЛІВАЧОВ,
доктор мистецтвознавства, професор, головний редактор Вісника археології, мистецтва, культурної антропології «АНТ», почесний академік АН Вищої школи України

ЖИТТЯ НА ГРЕБЕНІ ХВИЛІ

Славна українська земля своїми талантами. Ім'я Віри Роїк, майстрині-вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості, Героя України нині відоме далеко за її межами.

Родом вона з міста Лубни на Полтавщині. Її ж родовід сягає в глибоку давнину. Батько на прізвище Сосюрко мав предків, що належали до реєстрового запорізького козацтва, а материн давній родич Карпо Значко-Яворський був осавулом Лубенського полку, його ж син — священник став наставником духовних закладів правобережної України. І це, безперечно, не могло не позначитись генетично на витоках творчості народної майстрині, пройнятої глибоким національним колоритом.

Кримчани горді тим, що більшу частину свого творчого життя (близько шістдесяти років) Віра Сергіївна провела в Криму, де оселилась в 1952 році, переїхавши сюди зі Ставропілля, де перебувала з 1944 року. Наш сонячний Крим став для неї другою батьківщиною. Саме тут талант майстрині розвинувся і розквітнув новими барвами, і до неї прийшла світова слава.

А почалося все з того, коли їй, шестирічній дівчинці, бабуся Оксана спробувала прищепити перші ази вишивання, давши до рук наперсток, голку, нитки і клаптик тканини. Спершу дитині це не принесло радощів. Повторно до вишивання вона повертається в десятирічному віці, розшивши хрестиками одяг — український костюм, пошитий для неї матір'ю до дня народження. Своєю роботою вона хотіла похвалитися відомому полтавчанину, знаному письменнику В. Г. Короленку, який тоді нерідко гостював у її батьків і своїм добрим серцем припав до душі малій вишивальниці. Хоч похвалитись своїм

першим успіхом їй, на жаль, не судилося, бо невдовзі її старшого друга, якого вона звала дідусь Володя, не стало. Однак захоплення вишиванням стало потім справою всього її життя.

А доля майбутньої майстрині складалася нелегко. Їй випали важкі випробування. Це і репресований сталінським режимом батько, і голод 1933 року, і важке поранення та контузія під час бомбардування німецькою авіацією міста Лубни, після якого кілька довгих місяців вона повільно поверталася до життя, знову вчилася жити; і напівголодне існування в часи німецької окупації, коли тільки її вишивки врятували сім'ю (мати, якщо вдавалося, мінчала їх на харчі, доглядаючи і за донькою та її малолітнім сином Вадимом), і нелегке життя-буття на Ставропіллі протягом восьми літ з 1944 року.

І всі ці часи в душі молододі жінки ніколи не вмивав, а все посилювався отой потяг до краси і гармонії барв, що так яскраво втілювався згодом в її вишивках.

Після того поранення права рука майстрині погано слухалась, ожеж довелось переучуватись, власне, починати заново, вчитись працювати лівою. Однак невтомна і наполеглива праця зробила своє. Силою волі (тут мимоволі напрошується аналогія з Лесею Українкою, з її страдницьким життям, коли вона, часом прикута важкою недугою до ліжка, знаходила в собі силу духу творити свої геніальні шедеври!) майстриня переборувала свій фізичний стан, змушувала себе працювати. А її роботи ставали все більш і більш досконаліми, чарували очі, хвилювали серця і душі своїми барвами і оригінальними візерунками всіх, кому випала радість їх бачити. Вирізняючись

досконалістю форми, закорінені в національний колорит вони втілювали в собі риси відкритої і щедри, лірично піднесеної української душі. Таке мистецтво не могло нікого залишити байдужим. Воно викликало все більше захоплення глядачів і мистецтвознавців. Спираючись на вікові традиції української народної вишивки, Віра Роїк продовжила і підняла їх на вищий рівень. Її роботи долали кордони і континенти, знаходили своє місце в найпрестижніших музеях світу (одні джерела називають число 38, інші — 44), презентувались на багатьох міжнародних виставках, зокрема, на 280 колективних і 148 персональних.

Багато зробила Віра Роїк і для популяризації техніки вишивання в Криму. Оволодівши більше як трьомастами техніками художньої вишивки, вона охоче передавала свій великий досвід багатьом учням, ділячись з ними секретами вишивання, поширеними на Полтавщині, Київщині, Харківщині, Буковині та інших регіонах України. Вона створила свою улавлену школу української вишивки, ініціювала відкриття музею народних умільців Криму. Близько двадцяти років майстриня працювала методистом декоративно-прикладного мистецтва в Будинку народної творчості і художньої самодіяльності профспілок.

Роботи Віри Сергіївни Роїк здобули високу оцінку. Окрім Зірки Героя, вона нагороджена орденами княгині Ольги та Богдана Хмельницького. Входила до спілки майстрів народної творчості України, удостоєна звань заслуженого художника та лауреата державної премії АРК. А в 2006 році була заснована Міжнародна премія її імені.

Здавалось, що роки були не владні над нею. Її можна було

зустріти всюди — в школі і в студентській аудиторії, на засіданні Шевченківського братства Криму, в редакції «Кримська світлиця», на різних культурно-мистецьких заходах. І завжди такою лагідною, в доброму настрої, з відкритим і милим лицем, що сяяло теплом і мудрістю. Мабуть, сама доля дала їй такі довгі літа, щоб вчила нас добру, людяності і красі.

До останніх років свого справді подвижницького життя Віра Роїк творила своє мистецтво. В її книзі «Мелодія на полотні», виданій 2003 року, є поміж іншими і такі слова: «Прагну бути на гребені хвилі». І справді ця невелика зростаюча, тендітна тілом, але велична своєю щедрою душею і твор-

чим натхненням жінка, попри всілякі життєві незгоди і випробування, завжди перебувала на гребені життєвих хвиль, несучи людям радість, втілену в її полотнах.

І хоч минуло уже більше року, як Віри Сергіївни немає з нами, однак її сонцяєйні роботи, увічнінені в немеркнучих фарбах вишивок, що натхненно передають найтонші порухи людської душі, лишилися назавжди людям, продовжуючи життя їхнього автора. Тож хочеться завершити своє слово про мисткиню такими рядками:

*Не зна мистецтво красне
забуття,
Якщо палає в ній вогонь
натхнення.
Живуть її труди своїм
життям,
Увічнюють Майстрині
славне ім'я.*
Михайло ВИШНЯК

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД КУЛЬТУРИ ПРИВІТАЛИ ЗІ «СРІБНИМ» ЮВІЛЕЄМ

12 квітня в Колонній залі імені М. Лисенка Національної філармонії України відбувся урочистий вечір з нагоди 25-річчя діяльності Всеукраїнської благодійної організації — Українського фонду культури.

Відкриваючи святковий захід, відомий поет і громадський діяч, голова правління Українського фонду культури Борис Олійник підбив підсумки діяльності цієї добродійної організації та подякував усім, хто причетний до діяльності фонду, зокрема, у здійсненні загальноукраїнських програм подальшого збагачення духовної скарбниці українського народу та справі відродження національної культури.

Заступник міністра культури України Тимофій Кохан, який прийшов привітати Український фонд культури зі знаковою датою діяльності організації, зачитав вітання Президента України Віктора Януковича колективу і добродійцям Всеукраїнської благодійної організації «Український фонд культури».

«Високу ціну ваш внесок у справу збереження національного культурного надбання, популяризації народних звичаїв та сучасного мистецтва, підтримки талановитої молоді».

Завдяки постійному творчому пошуку, реалізації добродійних програм про нові імена України, краєзнавство, фольклор, повернення культурних цінностей Фонду став авторитетним благодійним осередком культури, — йдеться у вітальному слові.

Тимофій Кохан широко подякував діячам Українського фонду культури за їхній внесок у розвиток української культури і духовності, вагомі здобутки у збереженні культурно-мистецької спадщини українського народу і високу професійну майстерність та вручив Почесні відзнаки Міністерства культури України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» голові правління Українського фонду культури Борису Олійнику і першому заступнику голови правління Українського фонду культури Дмитру Янку.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com